

GLAS RAVNICE

Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 16

Subotica, travanj 1992.

Cijena 150 din./50 HRD

SRETAN

USKRS

zkhv.org.rs

Kud plovi ovaj (b)rod

REZERVAT

Danas s ogorčenjem konstatiramo da su Hrvati u Vojvodini, a posebice u Srijemu, i fizički ugroženi

Posljednjih desetljeća (osobito poslije 1956.) Hrvati u Vojvodini bili su obespravljani, oduzete su im škole, kulturne institucije, informativni listovi, kazališta ... jednom riječju sve što je nosilo pridjev hrvatsko. Posljednjih godina nakon Miloševićevog "preporoda" Hrvati kao narod zbrisani su iz svih dokumenata počevši od općinskog do pokrajinskog statuta. Dakle, možemo konstatirati da su Hrvati u Vojvodini desetljećima bili kulturno ugroženi. (Napomenimo da su Mađari, Rumuni, Rusini, Slovaci bili u boljem položaju, jer njihove institucije nikad nisu bile dokinute kao hrvatske).

Nažalost, danas s ogorčenjem konstatiramo da su Hrvati u Vojvodini, a posebice u Srijemu i fizički ugroženi. Nekoliko tisuća Hrvata (o čemu postoji srednja dokumentacija koja je predata u Brüsselu) prognano je iz svojih domova (samo iz N. Slankamena III4). Pucano je u kuće, bačene su bombe, ljudi su isprebijani, paljene su slame i sl. sve u cilju protjerivanja Hrvata sa svojih vjekovnih ognjišta.

Ekonomskoj ugroženosti smo pak svi izloženi, bez obzira na naciju ili vjeru. Uskoro ćemo imati plaće u vrijednosti od 5 DM, a za jedan hrvatski dinar plaćat ćemo 10 i više srpskih. Politički turboidioti, koji vode ovu zemlju u sveopću propast i katastrofu, da nisu ono što jesu, dali bi prijevremene izbore. Ovako opoziciji ne preostaje ništa drugo već iskoristiti sva demokratska sredstva kako bi se zaustavila kola koja jure niz brdo, inače ćemo svi stvarno jesti korijenje (osim onih koji su nam korijenje nudili).

Da ne bi bili nepravedni prema ugroženosti, spomenut ćemo i seksualnu ugroženost, tek toliko da se ne bi manipuliralo sa pojmom - ugrožen.

Možda ova zadnja i natjera neke ljude da iskoče iz svih okvira ljudskosti i civiliziranosti. Tako se u republičkoj skupštini mogla čuti i sljedeća izjava dr. Šešelja: "Mi genocidne radnje nećemo primjen-

jivati jer to nama Srbima nije u krvi, nećemo vas (Hrvate) ubijati, razume se, ali ćemo vas spakovati u kamione pa se snalazite lepo u Zagrebu". Očito da dr. Šešelju nije poznata Rezolucija 96/I o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida doneta 11. prosinca 1946. u Ujedinjenim narodima u kojoj se između ostalog kaže: "genocid je, bez obzira je li izvršen u vrijeme mira ili u vrijeme rata, namjerno podvrgavanje skupine takvim uvjetima života koji bi trebali dovesti do njezinog potpunoga ili djelomičnoga uništenja na određenom prostoru".

Tko je poslije Hrvata na redu? Muslimani, Mađari, Albanci, Slovaci ..., a na kraju i Srbi koji nisu simpatični predsjedniku Miloševiću i njegovom miljeniku (izjava Miloševića: "iz opozicije najviše cenim dr. Šešelja"). Tko bi na kraju ostao u takvoj Srbiji i kakva bi to Srbija bila? To bi u stvari bio rezervat za okorjele komuniste, isprane mozgove, poslušne pulene, sterilne marionete i druge idiote raznih vrsta. Svi bi imali pravo da razmišljaju i čute, da rade i sanjaju o odlasku na more, imali bi pravo da čitaju "Expres politiku", Milenka Popadića i Luku Ivkovića, da gledaju TV BG, te slušaju lokalni radio integriran u Radio Beograd. Svi bi imali pravo na život, dok ih milicija ne liši života ili dok ih netko ne upuca sa barikada. Granica rezervata bi se mogla prijeći samo sa posebnim dozvolama. Dozvole ne bi bile potrebne jedino Hrvatima, oni bi se u kamionima deportirali na neograničeno vrijeme. Kamiondžije bi imali pune ruke posla, sve dok je Hrvata u Vojvodini. Rezervat bi imao i potpuno autonomne fakultete za izobrazbu kadrova iz oblasti turboidiotologije. Fakultetima bi upravljao upravni odbor od 9 članova od kojih bi 3 bilo sa fakulteta, a ostalih 6 bi postavljalo Ministarstvo za obrazovanje iz Beograda. Autonomnost se sastoji u tome da bi ova tri člana sa fakulteta mogli sa-

movoljno dati otkaz ukoliko im se ne bi svidjela odluka šestorice. Odbor šestorice ne bi se smatrao krnjim. Rezervat bi dobro bilo da se zove Jugoslavija, jer se u tom slučaju ne mora tražiti međunarodno priznanje, a to znači da bi već od ranije priznata Jugoslavija mogla legalno Mađarima ukinuti škole na njihovom jeziku, legalno iseliti Hrvate, legalno "prevaspitati" Albance i legalno na sudu, svaki pokušaj ubojstva bacanjem bombe u kuću opozicionih prvaka "kazniti" s tri mjeseca zatvora.

Glasnogovornik je zacrtao liniju. Sad znamo što "predsjednik" misli i zato od srca hvala gospodinu dr. Šešelju.

Ostaje još samo pitanje da li su to posljednji poklici turboidiota, ili će još mnogi nedužni građani morati stradati prije nego li se oni uklone sa scene i nestanu na smetištu povijesti.

Urednik

P.S. "Oče oprostite im jer ne znaju što čine"

GLAS RAVNICE SVAKOG MJESECA

Pozivamo stare pretplatnike "Glasa ravnice" kao i nove da uplate godišnju pretplatu u protuvrijednosti od 10 DM (za inozemstvo 15 DMŠ. Uplatite na naš žiro račun sa naznakom "za Glas ravnice". Pretplatnici u Hrvatskoj treba da novčani iznos uplate na žiro račun Zagrebačke banke Društvu vojvodjanskih i podunavskih Hrvata br. 012101 - 1206704177. Glas ravnice će od sada ponovo izlaziti svakog 15. u mjesecu. Kupite i čitajte naš glas, pretplatite se i vi, nek je više nas. Pozivamo sve dobronamjerne građane Vojvodine da čitaju Glas ravnice.

"Glas ravnice" je pravi oporbeni list, list bez mržnje, iskren, otvoren, izravan.

Uredništvo.

Piše: predsjednik, mr. Bela Tonković

INTELEKTUALCI, POZIVAM VAS

Pasivnom i aktivnom politikom režim Republike Srbije namjerno podvrgava Hrvate u Vojvodini, na Kosovu i u Srbiji takvim uvjetima života koji vode ka njihovom uništenju kao autohtonog naroda.

Prljavi rat protiv svega što je hrvatsko i dalje se vodi i proširuje na nove prostore. Sada već gori i Herceg-Bosna. U sjeni ratnog plamena pritisak na nas u Vojvodini sve je jači. Prijetnje, palež, otpuštanja s posla, bombe ... sve su češća pojava. Republika Srbija "nije u ratu", ali njezini slu-beni organi brutalno prisiljavaju Hrvate u bratoubilački rat. I njezini sudovi su počeli proganjati one koji su odbili da se odazovu mračnom zovu kame i bombe. Oni koji misle da ne mogu ostati u Hrvatskoj, jer su digli ruku protiv nje, silom nas tjeraju s pradjedovskih ognjišta - nas koji nismo digli ruku protiv Republike Srbije. Ona, umjesto da štiti svoje građane ("država svih građana!"), tolerira teror nad nama, a često i sudjeluje u tome preko svojih službenih organa. To da se kaže o režimu države, čiji sud dopušta da za vrijeme suđenja u sudnici budu do zuba naoružani ljudi pod čijim pritiskom sud atentatore na Hrvate osuđuje na tri i četiri mjeseca zatvora? To je nukanje na linč!

Pasivnom i aktivnom politikom režim Republike Srbije namjerno podvrgava Hrvate u Vojvodini, na Kosovu i u Srbiji takvim uvjetima života koji vode ka njihovom uništenju kao autohtonog naroda. To se direktno kosi s Konvencijom

o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida /II,c/.

Mnogi od nas dovedeni su u takvu bezizlaznu situaciju da su morali napustiti svoja pradjevovska ognjišta. Već ih je oko 14000. Najviše ih je iz Srijema. Struktura prognanih je takva, da ih je najviše mladih, što praktično znači da je svijesno presječena biološka grana i čeka se da vrijeme uradi svoje.

Nastupom dr. Vojislava Šešelja u Skupštini 1. travnja 1992. i šutnjom poslanika Skupštine, pogotovo šutnjom vladajuće stranke, predsjedništva Skupštine i Vlade, progon Hrvata je dobio i službeno pokriće. Da ne bude zabune: dok je Šešelj obećao sve Hrvate "strpati u kamione i vozove", istu namjeru je izrazio i Nedeljko Šipovac 2. travnja izjavom da treba rastjerati rukovodstvo DSHV. Očito da ne bude tko će posvjedočiti pred javnošću i poviješću o onome, što nam oni zajedno spremaju. Svijetska javnost je o toj namjeri već obaviještena.

Znamo da je vrlo teško istrpjeti progon. Predsjedništvo DSHV, međutim, smatra da se Hrvati iz Vojvodine ne smiju iseliti. Ako netko mora skloniti glavu i spasiti svoj život - neka se skloni, ali neka ne gasi ognjište. Mnoge su oluje prohujale preko nas - prohujat će i ova. Mi svoje ruke nismo okrvavili - mi ne moramo bježati odavde. Iskreno i duboko žalimo za

svakim koji se mora iseliti. Svako odseljenje je nova rana za hrvatstvo u Vojvodini. Minimalnu granicu za priznavanje kulturne autonomije u mnogim općinama u Srijemu, nažalost, nećemo dostići.

Svemu tome se opiremo na licu mjesta, kroz sredstva informiranja, ukoliko su nam dostupna, i internacionalizacijom naše tragedije. Međutim i mlinovi Europe i Amerike vrlo sporo melju.

Te teške rane nas tim više peku što o svemu tome šute naši susjedi. Da li je ta šutnja odobravanje ili kukavičluk? Protivnik sam teorije o kolektivnoj krivici, ali kada toliki ljudi, pa i cijela srpska inteligencija, šute, onda to ipak ima svoje značenje.

Dragi prijatelji, veliki je posao pred nama. Došlo je vrijeme da se odbaci strah i da se čvršće organiziramo da bismo mogli ostvariti ono za što smo se toliko zalagali i za što smo morali tolike žrtve podnijeti. Ovih će nas dana posjetiti Komisija za ljudska prava Mirovne konferencije i provjeriti naše podatke. Na sljedećem zasjedanju te konferencije na dnevnom redu smo i mi. Iz ovog rata i protiv nas izlazimo kao pobjednici: opstali smo i naši su zahtjevi pred ostvarenjem. Vrijeme je da se u naše redove više uključe intelektualci svih profila.

INTELEKTUALCI, POZIVAM VAS DA PODMETNETE SVOJA LEĐA ZA BUDUĆNOST SVOGA NARODA, JER BEZ VAS HRVATSKI NAROD U SRIJEMU, BANATU I BAČKOJ NEMA BUDUĆNOSTI. NIPOŠTO SE NE SMIJE DOGODITI DA NE BUDEMO SPREMNI NOSITI TERET KOJI IDE SKUPA S KULTURNOM AUTONOMIJOM I PROPORCIONALNOM PARTICIPACIJOM U DRŽAVNIM STRUKTURAMA.

DEVET ZAHTJEVA

Na Balatonu od 20. do 22. ožujka 1992. održano je vijećanje DSHV-a na kojemu je sudjelovalo više od stotinu predstavnika DSHV-a, Saveza Hrvata u Mađarskoj, Zajednice izbjeglih i prognanih Hrvata iz Vojvodine i Društva vojvodanskih i podunavskih Hrvata iz Vojvodine u Zagrebu, Instituta "Ivan Antunović" iz Subotice, Kluba prijatelja DSHV-a iz Ludwigshafena, Bajske bunjevačke čitaonice i Transnacionalne radikalne stranke iz Rima. Na vijećanju je utvrđeno da se težak položaj Hrvata u Vojvodini i nadalje pogoršava i prihvaćeni su sljedeći zahtjevi:

1. Dolazak europskih promatrača u Vojvodinu radi sprečavanja kršenja

ljudskih, građanskih i kolektivnih prava Hrvata, posebice u Srijemu.

2. Povratak prognanika iz Vojvodine pod kontrolom međunarodne zajednice.

3. Donošenje zakonskih odredbi na temelju kojih bi se omogućio povratak svih osoba, koje se nisu odazvale prisilnoj mobilizaciji, te njihovo ponovno zapošljavanje na prijašnja radna mjesta.

4. Hitna demobilizacija, demilitarizacija i razoružanje civila u Vojvodini.

5. Sprečavanje pljačke imovine prognanika iz Vojvodine.

6. Deblokada i slobodan protok svih informacija.

7. Povratak svekolike imovine oduzete

nakon drugog svjetskog rata svim sadašnjim i bivšim građanima Vojvodine: Nijemcima, Mađarima, Srbima, Hrvatima i pripadnicima svih drugih naroda.

8. Isplata zaleđene devizne štednje građana Republike Srbije.

9. Prestanak ignorantskog odnosa vlasti Republike Srbije prema hrvatskom narodu i njegovom zahtjevu za kulturnom autonomijom.

Vijeće Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Balaton (Mađarska) 22. ožujka 1992.

PRIOPĆENJE U VEZI SA ISTUPOM NARODNOG POSLANIKA DR. VOJISLAVA ŠEŠELJA U SKUPŠTINI REPUBLIKE SRBIJE 1.4.1992.

Svojim istupom u Skupštini Republike Srbije 1.4.1992. godine, u kojem je Hrvatima u Republici Srbiji zaprijetio protjerivanjem na osnovi odmazde, narodni poslanik dr. Vojislav ešelj unio je veliki nemir među demokratski orijentirane građane, a napose među Hrvate.

Budući da se zastupnici Skupštine - osim časnih izuzetaka Antuna Skenderovića i Mahmuta Memića - nisu ogradili niti

suprostavili ekstremnim i šovinističkim stavovima dr. Šešelja, oni prihvaćaju flagrantno kršenje Ustava čak i u samoj Skupštini koja ga je usvojila i potvrđuju da je Republika Srbija samo nominalno država svih njezinih građana, a da je u praksi jednonacionalna i isključiva. Taj čin je i pristanak Skupštine da dr. ešelj preuzme vodeću ulogu u udaljavanju Republike Srbije od civiliziranog i demokratskog svijeta i njezinog

odvođenja u mrak samoizolacije, čije posljedice već sada svi osjećamo.

O kakvoj se još pravnoj državi i demokraciji u Republici Srbiji može govoriti, kad se bez suprotstavljanja i posljedica s govornice parlamenta prijeti jednom dijelu građanstva, kao autohtonom narodu, protjerivanjem?

Predsjedništvo DSHV

PRISTUPNA DEKLARACIJA

Mi narodi Vojvodine, čija privreda je razorena, penzioni i zdravstveni fondovi opljačkani, školstvo u rasulu, pravosudje degradirano,

Mi narodi Vojvodine, koji smo gurnuti u besmisleni rat, koji se vodi bez objave, morala i odgovornosti,

Mi narodi Vojvodine, koji snosimo najveće i nesrazmerne -rtve ovog rata, i podnosimo njegov najveći teret u broju mobilisanih, ubijenih, nestalih, psihički i fizički osakaćenih, koji ga u najvećoj meri finansiramo, koji izdržavamo preko 100.000 izbeglica iz Hrvatske a sada i Bosne,

Mi narodi Vojvodine, politički predstavljeni ljudima bez demokratske

legitimacije, nedovoljne kompetentnosti, ljudima koji ne poznaju vojvodinu niti je vole, ljudima koji rade protiv njenih interesa,

Mi narodi Vojvodine, koji smo dužni da princip zajedničkog života i tolerancije suprotstavimo principu: jedan narod, jedna vera, jedna država, - jer mi tako ne možemo opstati.

Mi narodi Vojvodine, podvrgnuti zastrašivanju, uskraćivanju pristupa medijima i informativnoj blokadi, nekažnjenim nasiljima, zakonskim smanjivanjem do sada posedovanih prava nesrpskih naroda, njihovom nesrazmernom mobilisanju za rat, - svesni smo da je na delu politika nasilnog

menjanja etničkog sastava Vojvodine, Mi narodi Vojvodine, uz učešće predstavnika političkih stranaka, organizacija i građana, Srba, Hrvata, Mađara, Rumuna, Rusina i Ukrajinaca, Slovaka i drugih putem Odbora za zaštitu ljudskih i nacionalnih prava naroda Vojvodine, borićemo se javno i na legalan način za prava i dostojanstvo.

ODBOR ZA ZAŠTITU LJUDSKIH I NACIONALNIH PRAVA NARODA VOJVODINE

Novi Sad, april 1992.

S dvodnevno vijecanja DSHV-a na Balatonu, 21. i 22. ožujka

NEĆEMO SE SELITI!

Hrvati iz Vojvodine traže dolazak europskih promatrača i u ovu pokrajinu, radi sprečavanja daljeg nasilnog iseljavanja • Zaustaviti pljačku imovine prognanika • Ako netko i mora spasiti glavu, neka se skloni, ali neka ne gasi ognjište, jer ćemo se svi vratiti!

Na Balatonu je krajem ožujka održano dvodnevno vijećanje Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine, na kojem su zacrtani pravci djelovanja stranke u narednom periodu. Tema skupa je bila posvećena budućnosti i opstanku Hrvata u Vojvodini, a u njegovom radu su sudjelovali i predstavnici Saveza Hrvata u Mađarskoj, na čelu s predsjednikom Đurom

želeći sudjelovati u ratu protiv Hrvatske, ali i njihovo ponovno zapošljavanje na prijašnja radna mjesta. Da bi sve to bilo moguće, potrebna je hitna demobilizacija, demilitarizacija i razoružanje civila u Vojvodini, te zaustavljanje pljačke imovine prognanika.

Skup na Balatonu bio je zanimljiv i po tomu što je javno zatražen povratak imovine oduzete nakon Drugog svjetskog

nego omogućavanje Hrvatima u Vojvodini da realiziraju prava koja im po međunarodnim normama i pripadaju.

DISKUSIJE

Na Balatonu je bilo i nekoliko zanimljivih diskusija iz kojih prenosimo izvratke. Primjerice, predsjednik Bela Tonković se u svom uvodnom izlaganju dotakao i trenutnog položaja vojvodanskih Hrvata i, među ostalim, rekao:

- Znamo da je vrlo teško istrpjeti progon. Predsjedništvo DSHV-a smatra, međutim, da se Hrvati iz Vojvodine ne smiju iseliti. Ako netko i mora skloniti glavu i spasiti svoj život - neka se skloni, ali neka ne gasi ognjište. Mnoge su oluje prohujale preko nas - prohujat će i ova. Mi svoje ruke nismo okrvavili - mi odavde ne moramo bježati. Iskreno i duboko žalimo za svakim koji se morao odseliti. Za hrvatstvo u Vojvodini svaki odlazak je nova rana, a zamjena imanja dvostruka šteta. Minimalnu granicu od 8% za priznavanje kulturne autonomije u mnogim općinama i Srijemu nećemo dostići, upravo zbog tog iseljavanja.

Predsjednik Hrvata u Mađarskoj Đuro Franković založio se, također, za očuvanje hrvatskog bića na ovim panonskim ravnima, te istakao i potrebu povezivanja svih Hrvata u dijaspori, a osobito nas koji živimo u Vojvodini, Mađarskoj, Srbiji i drugim susjednim zemljama s matičnom nam hrvatskom domovinom.

Dr Milan Bićanić, predsjednik Zajednice izbjeglih i prognanih Hrvata u Zagrebu, težište svog izlaganja stavio je na ekonomsko i gospodarsko povezivanje s Hrvatskom, te djelatnostima koje će Zajednica koju on vodi poduzimati i već poduzima u svezi brige o izbjeglih i prognanim vojvodanskim Hrvatima.

ŠTO SU RADILE RADNE GRUPE?

Tokom vijećanja na Balatonu zasebno su se sastale i radne grupe stručnjaka za

"Nećemo se seliti"

Frankoviće, Transnacionaolne radikalne stranke iz Italije, te brojnih kulturnih i drugih institucija iz Mađarske, Hrvatske i Vojvodine.

Osnovni zaključci vijećanja naše stranke na Balatonu su da Hrvati iz Vojvodine traže dolazak europskih promatrača i u ovu pokrajinu radi sprečavanja daljeg iseljavanja pod pritiskom, osobito iz Srijema, te zaustavljanja kršenja ljudskih, građanskih i kolektivnih prava vojvodanskih Hrvata. Od Srbije je, pak, zatraženo donošenje zakonskih odredbi na temelju kojih bi bio moguć povratak svih osoba koje su otišle u inozemstvo, ne

rata svim sadašnjim i bivšim građanima Vojvodine - Nijemcima, Mađarima, Hrvatima, Srbima i pripadnicima svih drugih naroda, koji su živjeli na tim prostorima.

Svi ovi zaključci upućeni su Helsinkivatchu, ambasadama u Beogradu, te međunarodnim institucijama koje se bave problemima manjina. Kao što je reako predsjednik DSHV-a, mr Bela Tonković, zaključujući dvodnevno vijećanje na Balatonu, svi ovi zaključci su ujedno i doprinos daljoj internacionalizaciji teškog položaja hrvatskog naroda u Vojvodini. Njihova realizacija ne bi bila ničiji poklon,

Gospodin tajnik ima riječ

pojedine oblasti, koje su dale i sveukupnu stručnu podlogu konačnim zaključcima skupa. Radna grupa koja je razmatrala probleme hrvatske nacionalne zajednice u Vojvodini i sprečavanje iseljavanja zaključila je da o svim pritiscima na Hrvate u Vojvodini treba upoznati UN, Europsku zajednicu i druge institucije (što je već djelomice i urađeno), te da se i sveukupni status hrvatskog naroda u Srbiji mora pravno regulirati. Također je rečeno, da potrebno pripremiti se za dolazak "plavih kaciga" u Hrvatsku i posljedice koje će iz toga proizaći u Vojvodini, a potrebno je i riješiti problem povratka izbjeglica. Problematikom nasilno iseljenih Hrvata iz Vojvodine bavila se i radna grupa koju je

predvodio dr Milan Bičanić. Oni su zaključili da je neophodno zaštititi pokretnu i nepokretnu imovinu prognanika, te napraviti i njen detaljan popis.

Strategija informiranja i problemi medija u cijelosti, bili su osobito posjećena tema. Ta grupa je predložila, što je kasnije i usvojeno, da se za portparola stranke izabere mr Ivan Poljaković, da će se češće održavati tiskovne konferencije, a povremeno i otvorene sjednice Predsjedništva ili Vijeća. Za ravnatelja lista "Glas ravnice" imenovan je Vojislav Sekelj, a detaljno je razrađena i strategija informiranja unutar stranke i prema vani, kojoj će biti

upoznate odgovorne osobe po podružnicama. Prodaji lista bit će, također, posvećena puno veća pozornost nego do sada, a za šefa marketinga "Glasa ravnice" imenovan je Grgo Bačlija.

Grupa koja se bavila ekonomskim položajem i finansiranjem stranke dobila je zadatak da u svoj rad uključi što više poslovnih ljudi, te da od Republike Srbije zatraži povećanje sredstava za rad stranke, budući da ima zastupnika u srbijanskoj skupštini, a on pak nije u mogućnosti sačiniti tim koji bi mu pomagao u radu. Također je odlučeno da će biti aktiviran Fond "Antun Gustav Matoš" za pomoć studentima koji studiraju deficitarne struke od nacionalnog interesa za Hrvate u Vojvodini.

Zaključke o svom radu obznanile su i grupe koje su raspravljale o poljodjelstvu, odnosno o položaju mladeži DSHV-a. Najzanimljiviji su da je zemlja opće dobro i mora se očuvati i za naredna pokoljenja njena reproduktivna moć. Treba razvijati tržišno privređivanje, a veoma je bitno i stručno osposobljavanje mladih poljoprivrednika. Kad je riječ o mladima, istaknuto je da im se mora pomoći prilikom zapošljavanja, jer se oni žele vratiti iz Zagreba, te da je jednako važno biti im pri ruci i prilikom odlaska na studij.

Dosadašnji rad sa studentima u Zagrebu pokazao se uspješnim.

Ukupna ocjena svih nazočnih vijećanju na Balatonu je da je to bio vrlo uspješan i dobro organiziran skup, te da će se ubuduće na sličan način održavati i savjetovanja stručnjaka specijaliziranih za pojedine oblasti.

Redakcijski izvještaj.

AMERIKA JE UPOZNATA

Delegacija Američke ambasade u sastavu Ian Kelly, Kethy Stevens i Deborah McGehon posjetila je DSHV 6. 4. 1992. i zadržala se u jednosatnom razgovoru sa čelnicima DSHV. Predsjednik, mr. Bela Tonković upoznao je američku delegaciju sa političkom situacijom u Vojvodini, te sa kršenjima ljudskih i kolektivnih prava Hrvata u Vojvodini i Republici Srbiji. Predata je i opsežna dokumentacija o kršenju ljudskih i kolektivnih prava. Zatraženo je od Amerike kao najuticajnije svjetske sile, da svojim autoritetom utječe na vladu Srbije u cilju daljeg sprečavanja nasilnog iseljavanja Hrvata iz Vojvodine, posebice Srijema.

GOSPODIN AMBASADOR WARREN ZIMMERMANN UPUTIO PISMO DSHV

Gospodin ambasador SAD Warren Zimmermann uputio je 9.4.1992. pismo DSHV u kojem se zahvaljuje na iscrpnim informacijama glede političke situacije u Vojvodini i kršenja ljudskih i kolektivnih prava Hrvata u Vojvodini i Republici Srbiji. Istom izražava svoju duboku zabrinutost zbog prognanih Hrvata iz N. Slankamena kao i zbog drugih

povreda ljudskih prava na ovim prostorima.

U istom pismu gospodin Zimmermann kaže da će Amerika posvećivati pažnju ne samo situaciji na Kosovu glede albanske etničke grupe, već također i problemima koji pogađaju različite etničke grupe u Vojvodini i u Srbiji.

BRITANCI U POSJETU DSHV

Ispred Britanske ambasade u Beogradu Jenny Little i Paula L. Nobes posjetile su 13.4.1992. DSHV te su se zadržale u duljem razgovoru. Čelnici DSHV su na ovaj način imali priliku da upoznaju Britansku ambasadu sa teškim položajem Hrvata u Vojvodini i Republici Srbiji. Dokumentacija o kršenju ljudskih i kolektivnih prava Hrvata u Republici Srbiji, koja je prevedena na engleski jezik, predata je Sekretaru britanske ambasade, gospodici Pauli L. Nobes.

Bunjevačkom kolu "Iskra kulture"

U prostorijama KPZ "Vojvodine" uručena je nagrada "Iskra kulture" za 1991 godinu KUD-u "Bunjevačko kolo"

Ovo značajno pokrajinsko priznanje dodijeljeno je "Bunjevačkom kolu" za unapređivanje kulturno umjetničkog amaterizma, kao jednom od najautentičnijih društava koji njeguju izvorne narodne običaje bunjevačkih Hrvata u Bačkoj kao i ostalih naroda. Nagradu je u ime Društva primio predsjednik Bela Ivković.

Uručivanje nagrade "Iskra kulture"

Bunjevci oduševili

Na trećem međunarodnom festivalu folklora održanom od 13, 14 i 15 ožujka u Budimpešti, učestvovalo je i KUD "Bunjevačko kolo". Folklorna sekcija Društva uz pratnju svog tamburačkog orkestra, nastupila je sa, splotom bunjevačkih igara, mađarskom i rusinskom narodnom igrom. Na ovoj međunarodnoj manifestaciji folklora uzelo je učešće 10 zemalja. Festival će postati tradicionalan.

Bunjevačko kolo svojim nastupom oduševilo je publiku. Prilikom gostovanja sklopljena su nova prijateljstva i dogovorene moguće buduće suradnje.

Proljeće boja

Članovi likovne sekcije KUD "Bunjevačkog kola" svoju aktivnost i plodonosan stvaralački rad, započeli su ove godine bogatom prezentacijom svojih radova.

Tako je ime Peić 25. II u knjižari "Napredak" priredio samostalnu izložbu, na kojoj je izložio 12 radova u ulju. O slikama je govorio +erman Tibor.

U istom izložbenom prostoru priređena je i samostalna izložba Andrije Milojkovića. Autor je izložio 14 radova, a o slikama je govorio ime Peić, predsjednik likovne sekcije Društva.

U vestibulu Gradske kuće u Subotici, povodom Dana žena, a pod nazivom "Proleće, 92" upriličena je zajednička izložba članica likovne sekcije HKPD "Matija Gubec" iz Tavankuta i KUD "Bunjevačkog kola". Izložbu je otvorio predsjednik grada gospodin Jožef Kasa.

Na svim pomenutim izložbama, prikazan je i kraći kulturno umjetnički program uz učešće recitatorske sekcije Društva uz suradnju učenica Srednje muzičke škole iz Subotice.

GODIŠNJA SKUPŠTINA KUD "BUNJEVAČKO KOLO"

Redovna godišnja skupština KUD "Bunjevačko kolo" održat će se 26.4. (nedjelja) 1992. godine sa početkom u 10 sati u velikoj dvorani Društva, Preradovićeve br. 4. Pozivamo sve članove kao i simpatizere Društva da sudjeluju u radu skupštine.

Predsjedništvo KUD "Bunjevačko kolo"

terora

Izbjegli i protjerani vojvođanski Hrvati osnovali su u Virovitici ogranak svoje Zajednice.

Pred brojnim uzvanicima i uz prisustvo predstavnika općinske i republičke vlasti dr. Milan Bičanić, predsjednik Zajednice, između ostalog je reako: Mi smo žrtve smišljenog genocida što ga prema Hrvatima u Vojvodini provodi velikosrpski režim. Ima nas više od 14000 prognanih. Tom prilikom je upozoreno i na nesnalaženje u novoj sredini te na poteškoće i sporost u rješavanju njihovih problema.

Virovitičani su zaželjeli dobrodošlicu, te da će se putem ogranka Zajednice prognanih i izbjeglih vojvodanskih Hrvata brže i djelotvornije rješavati njihovi problemi, naglasivši da su oni danas svoj na svome uz dobro nam došli u naš i svoj novi dom.

ADAGIO

U petak, 27. ožujka ove godine prikazana je u Sinagogi predstava "Adagio" u režiji Ivane Djuroković i izvedbi dramske grupe mladih "Imagine". Nakon jsenašnje premijere, kada je predstava sa velikim uspjehom prikazana na sceni "Dečijeg pozorišta", te nastupa i osvojenog prvog mjesta na Opštinskom takmičenju amaterskih pozorišta ovo je bilo treće predstavljanje subotičkoj publici.

U prvom dijelu predstavljena je poezija mladog pjesnika Miloša Zerzevskog, čije su stihove recitirali Tatjana +aković i Aleksandar Golčevski.

Na kraju možemo reći da je ova grupa, sastavljena uglavnom od učenika četvrtih razreda Gimnazije, ostavila dobar dojam pred mnogobrojnom publikom.

Knjiga o Bunjencima

"U središtu naše pozornosti su Bunjevci, kao jedna od najbrojnijih skupina hrvatskog naroda koji stoljećima živi ne samo na području Hrvatske, nego Bosne i Hercegovine i Vojvodine".

Ovo je ulomak iz uvoda knjige Rikarda Pavelića "Stope predaka" sa posebnim osvrtom na Bunjevce u Hrvatskom primorju, Gorskom kotaru i Lici. Knjiga je pisana dokumentarnim postupkom, zasnovana na arhivskoj grafi, na pismima iz prošlosti te na dosad nepoznatim i neobjavljenim dokumentima.

(Knjiga se može nabaviti u prostorijama KUD "Bunjevačko kolo")

ISKAZ DR LONČARA

KONCENTRACIONI LOGORI U SRBIJI

Krajem 9. i početkom 10. mjeseca prošle godine dolazi do formiranja na području Republike Srbije više koncentracijskih logora. Tako uz već postojeće vojne i civilne zatvore u Srbiji, kao što su Sremska Mitrovica, Novi Sad, Beograd, Niš, koji su bili puni zarobljenika iz Hrvatske a radi se u preko 90% slučajeva o civilima, pripremaju se stari i napušteni objekti, ranija njemačka imanja i to štale, za prihvatanje zarobljenika. Uz to ima više tzv. privatnih logora (tako se popularno nazivaju) a radi se o privatnim kućama gdje se ljudi zatvaraju, a za njih javnost ne zna. Tako na okupiranom području Republike Hrvatske i to u njezinom istočnom dijelu zna se za takve logore u Borovu Selu, Dalju, Belom Manastiru, Negoslavcima, Tovarniku kao i u Iloku gdje se građani odvođeni u podrum banke i tu zadržavaju. Za takve logore zna se i da ih ima i na području Srbije i to u Šidu, Paragovu kod Beočina, Kanjiži kao i iza Deliblatske Peščare na putu prema Svetozarevu. Ovdje je važno naglasiti da su u ovim privatnim logorima su smješteni ljudi koji su pod specijalnim tretmanom a do njih ne može doći niti Međunarodni crveni križ tako da se ne može utvrditi točan broj ljudi koji su u njima kao niti njihova daljnja sudbina.

KONCENTRACIONI LOGOR BEGEJCI:

Logor Begejci smješten je u blizini istoimenog sela kod Zrenjanina, a nastao je prvih dana listopada prošle godine. Radi se inače o jednom napuštenom imanju - "Pustari", koja je nekada služila kao štala za uzgoj stoke tako da i danas u njezinoj unutrašnjosti postoje valovi za hranjenje stoke. Objekt je dužine oko 50 m, širine negdje oko 10 m, sa velikim vratima koja se nikada ne zatvaraju do kraja. Čim su došli prvi zarobljenici u taj logor, počeli su sa krčenjem okolnog žbunja i šume, te ukopavanjem stubova za ogradu. Ograda je napravljena od bodljikave žice i to sustavom dvostruke ograde gdje je razmak između jedne i druge žičane ograde 2-3 metra, a sama visina ograde doseže do 3 metra. Između žica su psi vučjaci koji se slobodno kreću, a tu su napravljene i osmatračnice za

stražare. Oko logora su postavljeni reflektori te iskopani rovovi koje su sami logoraši kopali. Sami oficiri i vojnici su pričali logorašima da je žičana ograda priključena na električne vodove tako da nitko od logoraša nije smio to niti dodirnuti, a jednom prilikom potpukovnik Živanović pred cijelim logorom je rekao da su naokolo postavljena minska polja i da nikome ne padne na pamet da bježi iz logora. Logor su čuvali tridesetak vojnika s automatskim puškama. U početku je u logor dovedena grupa od 25 zarobljenika hrvatske vojske, da bi sukcesivno pristizali novi ljudi mahom civilno stanovništvo koje je dovođeno s područja općine Vukovar i to onako kako je JA te dijelove okupirala. Do prve razmjene zarobljenika u logoru je bilo 527 logoraša, od toga je bilo 25-30 žena.

NACIONALNI SASTAV LOGORAŠA:

Preko 90% bili su Hrvati, a ostalo su činili Rusini, Ukrajinci, pretežno iz sela Petrovca kod Vukovara, te Slovaci, Mađari i Srbi koji su bili sa braniocima Vukovara. Što se tiče uzrasta, u logoru se kretao raspon od najmlađeg logoraša koji je imao 14 godina do jedne bake od 82 godine. Ispod 18 godina, odnosno od 14-18 godina u logoru je bilo 10-15 osoba, a preko 60 godina oko 100 ljudi. Od ukupnog broja logoraša preko 80% su bili civili koji nisu bili niti u kakvim vojnim formacijama.

SMJEŠTAJ: Ljudi su spavali u četiri reda na betonu, s tim što su imali pod sobom slamu i šatorsko krilo te po jednu deku. Kako je u štali bilo sve prebukirano, ljudi nisu imali mjesta spavati na leđima pa su to mogli jedino na boku. U početku su u istoj štali spavali zajedno žene i muškarci. Iz štale se jedino smjelo izići u grupama na doručak, ručak i večeru, te po dopuštenju stražara u WC, WC je bio oko 2 m od štale i to napravljen po tipu poljskog WC s 8 mjesta i prekriven najlonom. U štali nije bilo nikakvog grijanja a vrata su bila tokom 24 sata poluotvorena, tako da se kod vrata temperatura spuštala do nule. U toku 3 mjeseca boravka logoraša bilo je samo jednom organizirano kupanje, a ljudi su spavali po mjesec i dva a da nisu pri tome

skidali čizme s nogu, a svakodnevnog umivanja nije bilo pošto je vodovod bio smrznut vani. Voda se dobivala samo u maloj količini za piće.

PREHRANA: u logoru su bila tri obroka, doručak, ručak i večera. Za doručak je bio nezasićen čaj te tanka šnita kruha, a ako je bila neka konzerva ona se dijelila na četiri logoraša. Za ručak je bila neka čorba tako da se nikada nije moglo razaznati od čega je pripravljena, a isto tako i kriška kruha. Ponekad su ručak i večera spajani u jedan obrok. Hranu su logoraši sami pripremali.

ZDRAVSTVENO STANJE ZAROBLJENIKA:

U logoru je bio veliki broj starijih osoba koje su bolovale od kroničnih srčanih, plućnih bolesti, a kojima su oduzeti lijekovi prilikom dolaska u logor a u logoru im nisu davani. Uz to je bilo 25 psihijatrijskih pacijenata, od toga četiri shizofrenije kojima nije davana terapija, a inače su je kod kuće redovito uzimali godinama. Zbog slabe ishrane svi su logoraši izgubili na težini između 5 i 10 kg, a pojavile su se i hipovitaminoze A, B, C vitamina. U logoru se pojavila epidemija pedikuloze a pojavile su se i buhe. Ranjenici su bili smješteni također u štalu s ostalim logorašima, s otvorenim ranama, a uz to nisu imali primjerenu kiruršku obradu rana kao niti redovito previjanje i još su uz to svakodnevno bili premlaćivani. U logoru su u 95% slučajeva imali infekciju gornjih respiratornih puteva, za koje također nisu dobijali lijekove, kao niti febrilni bolesnici. Vojnici su vršili trijažu tko je za liječnički pregled a tko nije. U logoru je bilo na desetke ljudi sa polomljenim rebrima, a svaki je imao krvne podljeve od udaraca. Od premlaćivanja logoraša, neki su izgubili vid, sluh, imali izbijene zube, polomljenu vilicu. U logoru je vladala epidemija proljeva, a takvim pacijentima čak nije niti dozvoljeno da idu u WC a kamoli da su za to dobivali lijekove. Uz to su bile česte upale mokraćnih puteva.

FIZIČKO ZLOSTAVLJANJE LOGORAŠA:

U logoru je vršeno svakodnevno i sistematsko mučenje logoraša. Dolazili bi pijani vojnici noću i tjerali logoraše da u stavu mirno pjevaju čitavu noć, a na komadu "Lezi i pokri glave" slijedila bi prozivka logoraša i mlaćenje istih. Tukli su ih palicama, rukama, nogama, a vani kad bi radili i drvenim palicama i motkama. U logor je dolazila i civilna milicija

iz pokrajinskog SUP-a i pojedine logoraše tukla uz odobrenje nadležnih oficira JA. Logoraši su izvođeni van logora, pokazivani civilima i nudeno im je da ih tuku. Uz to su prikazivani kao zlikovci, koljači i slično. Pojedini logoraši su u logoru vezani za stup goli i tučeni tako da su poslije toga imali posttraumatske delirije. Jedan logoraš koji je imao preko 60 godina, inače srčani bolesnik, pretučen je da bi sutradan umro u logoru a da mu nije nikakva liječnička pomoć ukazana. Oficiri su specijalno tukli logoraše pri davanju tzv. izjava. Pri tome su ih ispitivali tko je u kakvoj vojsci bio, tko je kojoj političkoj stranci pripadao, a ako nisu bili zadovoljni odgovorom slijedile su batine i to pendrekom, čizmama, u glavu, lupanjem glave o zid, a tukli su i zarobljene liječnike. Pojedini logorašima nudena je suradnja da rade za njih, a zauzvrat bi bili pušteni ili imali privilegije u logoru - ili su pak bili ucjenjivani za suradnju ako su imali još nekoga od svojih bližnjih u logoru. Pozivana su i djeca, tj. maloljetnici do 18 godina i tučeni, ako su neki od njih imali

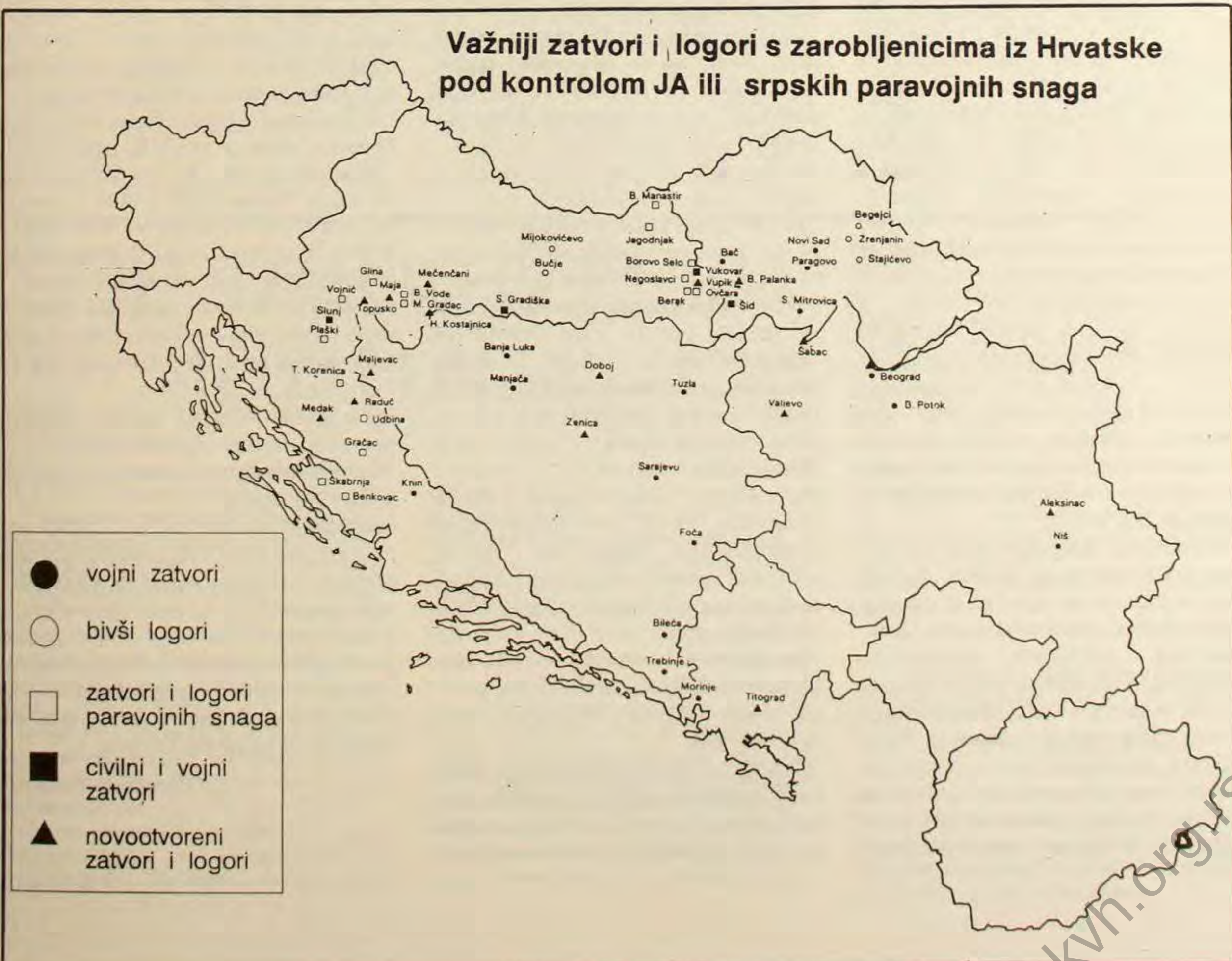
povredu od šrapnela. Svi su inače pisali izjave koje su potpisivali, pri tome su često pod batinama priznavali i ono što nisu uradili i tako su prikazivani na TV Novi Sad i Beograd kao zločinci. Pri dolasku međunarodnog Crvenog križa, uklanjali bi pojedine logoraše, tako da ih Crveni križ nije mogao evidentirati, a pri dolasku crvenog križa oficiri nisu dozvoljavali da Crveni križ nasamo priča sa logorašima, već su ih u stopu pratili tako da logoraši nisu smjeli izreći nikakvu primjedu na boravak u logoru jer bi za to slijedila odmazda nakon odlaska predstavnika Crvenog križa. Poslije pada Vukovara dovedena je veća skupina zarobljenika koji su činili civili, njih oko 130, a u međuvremenu se očekivao dolazak Međunarodnog crvenog križa da bi se naknadno saznalo da je uprava logora javila Crvenom križu da ona nema novih ljudi u logoru, tako da oni nisu niti došli i te ljude nisu popisali.

LOGOR U STAJIĆEVU:

Ovaj se logor nalazi kod Zrenjanina, pored istoimenog sela Stajicevo (nadimak za logor je

"Livade"). U njemu se nalazi oko 2000 zarobljenika koji su smješteni svi u jednoj štali koja ni nema stropa nego samo krov od crijepova i nema grijanja tako da je unutra veoma hladno. Pored toga, logoraši spavaju na golom betonu i imaju samo po jednu deku. Isprva, dok nije štala postala prepunjena ljudima, zarobljenici su vršili nuždu unutar same štale u jednom kutu! Kasnije su na to isto mjesto "nagurani" novi zarobljenici kao na ležajeve. Do unazad dvadesetak dana, a vjerojatno i danas, logoraše su čuvale kombinirane skupine milicije i pripadnika JA. Logoraši iz Begejaca koji su zanatlije (tesari i sl.) odlazili su u Stajicevo da tamo grade ogradu poput one gore opisane u Begejcima (dvostruka žica, psi vučjaci). Postupanje sa zarobljenicima je slično onom u logoru Begejci, ali još drastičnije: četiri su logoraša ubijena (jedan je strijeljan). Zdravstveno stanje zarobljenika je bijedno i slično kao u Begejcima (ne dobivaju lijekove, mnogi su ozlijeđeni od batinanja) a higijenski uvjeti i prehrana su također na minimalnoj razini kao u Begejcima (dugo vremena dobivali su samo dva minimalna obroka dnevno) iako zarobljenici rade teške fizičke poslove. ■

Važniji zatvori i logori s zarobljenicima iz Hrvatske pod kontrolom JA ili srpskih paravojnih snaga

PERVERZIJA VLADAJUĆE POLITIČKE MISLI U SRBIJI

RASIZAM ANTE PORTAS!

"Madžari su najbestijalnija rasa i najkrvoločniji zverovi koje treba u ime čovečanstva istrebiti!"

A analizom vladajuće političke misli u Srbiji od tzv. "antibirokratske revolucije" do današnjih dana nameće se temeljno pitanje - koja je to duhovno-ideološka svijest stupila na pozornicu povijesnih zbivanja, da je suprostavila srpski narod gotovo svim drugim narodima s kojima je živio na području bivše Jugoslavije. Srbijanska sredstva javnog priopćavanja svakodnevno su upravo silovala svijesti čitatelja o "vekovnim neprijateljima srpskog naroda". Pri tome je propagandna mašinerija radila svom silinom; na djelu je bila hiperprodukcija neprijatelja. Na red su tako (razumije se, ne baš kronološkim redom) došli Albanci, pa Slovenci, potom Hrvati, Madžari, Muslimani, kratkotrajno Makedonci, u novije vrijeme i Rusini, Slovaci. Kod ovog nabiranja ne računaju se "spoljni neprijatelji": Amerikanci, Nijemci, Vatikan i drugi. Lučonoše srbijanske političke misli uporno su tražili razloge Kineskog zida oko srpskog naroda i Srbije izvan njegovih zidina tj. "u onima", a rijetko se koji glas mogao čuti koji bi upozoravao na razloge unutar zidina tj. "u nama". Razloga za alarmiranje srbijanskog javnog mnijenja zbog očite perversije vladajuće političke misli je, svakako, bilo, a ima ga, nažalost i danas. U Srbiji se bez uvijanja mora čuti uzvik "Rasizam ante portas!".

Rasizam kao retrogradni oblik svijesti i jedna vrsta kolektivnog etnoegoizma već dugo je prisutan ne samo na stranicama brojnih glasila, u televizijskim emisijama, izjavama političkih, kulturnih, znanstvenih i crkvenih uglednika srpskog naroda, nego i u svijesti (najvjerojatnije manjeg dijela srpskog pučanstva). On je produkt plemenske svijesti, koja ne uvažava i ne trpi pored sebe različitost, tradiciju, religiju, kulturnu baštinu i bogatstvo "drugoga", tušeg plemena.

U njemu vidi stalnog ("vekovnog") neprijatelja zbog kojega, uz ostalo, mora stalno preispitivati vlastite vrijednosti (što je u biti pozitivno). No, sigurnosti i samouvjerenosti u ispravnost svoje političke, kulturne i svake druge djelatnosti svakako je privlačnije i ugodnije. Zato rasistička svijest ne trpi drugoga samo zbog jednoga razloga - zato što je drugačiji. Kada se rasizam pokuša "znanstveno" opravdati onda na scenu stupa genetika i biologizam, što pokazuju i brojni primjeri u Srbiji.

Tako je jedan od "velikih" srpskih književnika Matija Bećković na otvaranju "srpskog tjedna" u Tel Avivu mogao javno žaliti **"što na privrednoj izložbi nije izložen i jedan kavez s pripadajućim primerkom albanske vrste"** ("VUS", 21.VIII 1991. str.12).

Na beogradskoj Knez Mihajlovoj ulici dogodio se sljedeći "incident":

"Tek što Romi zauzeše pozu da dunu u svoje instrumente iznikoše neka bradata i kokardirana "gospoda", počеше da im otimaju instrumente i da ih teraju jer tu nam mesta za "cigansku" svirku ... Gospodin preko pevačkog mikrofona upozorio je da se radi o "srpskoj četničkoj ulici" i da tu nema mesta za cigane". ("Borba", 30.X 1990. str.12).

Na "naučnom" skupu u srpnju 1991. u Beogradu, koji je održan pod bombastičkim naslovom "veliki parlament kulture Novi genocid je počeo" mogle su se čuti i ovakve, najblaže rečeno nekulturne, izjave:

"Genocidnost hrvatskog naroda ima svoje historijske i psihološke korijene" (dr. Jovan Rašković, "Borba", 26. VII 1991. str. 22š).

"Uklet je to narod. Zarobljen u svom kvazi arijevisko-gotskom poreklu, bez laži i licemerja ne može. A lagati mora, jer kad bi istinu progovorio - uništio bi

sam sebe". (Aleksandar Puškarević, "isto).

"Političar br. 2 srpskog naroda (prema istraživanju javnog mnijenja u Srbiji u drugoj polovini 1991.) četnički vojvoda Vojislav Šešelj izjavio je jednom prigodom:

"Hrvati su genetski kukavice". ("Iskra" 1.XII 1991. str. 5).

Jednom je njemačkom glasilu u kolovozu 1991. također rekao: **"Hrvati su dekadentan narod. Nikada nisam sreo čestitog Hrvata"**.

Skršeni monah Srpske pravoslavne crkve, kojega se zbog njegovih izjava i djela može slobodno nazvati "četnički episkop" osiječki i baranjski, g. Lukijan daje slične ocjene o hrvatskom narodu:

"Oni su katolici licem prema Vatikanu. Nikada nam nisu bili prijatelji" ("Večernje novosti", 29. VII 1991. str. 8)

Na skupu "Genocid nad Srbima", kojega je organizirao ni manje ni više, nego, Srpska akademija nauka i umetnosti u listopadu 1991. čula se i ovakva izjava:

"Madžari su nabestijalnija rasa i najkrvoločniji zverovi koje treba u ime čovečanstva istrebiti!" ("Dnevnik" 29. X 1991. str.2).

Jedan je drugi "ugledni" političar srpskog naroda ne trepnuvši također izjavio:

"Česi su sinonim za kukavice" ("Iskra" 1.XII 1991. str. 6).

Sadašnje rasističko ludilo u Srbiji ne poznaje, kao što se vidi, nikakvih granica prema drugim narodima. Hoće li ga srpski narod uspjeti baciti na smetlišće povijesti? Teško je odgovoriti na to pitanje ali prema sadašnjem duhovnom ozračju, kojega stvaraju sredstva javnog priopćavanja i tvorci javnog mnijenja u Srbiji, mali su izgledi da se to uskoro i dogodi.

Tomislav Vuković

POVODOM IZVJEŠTAJA HELSINKI WATCH-a

Nevina krivnja vlade

Odgovor Vlade Republike Srbije povodom izvještaja Helsinki Watch-a, s obzirom na niz proizvoljni tvrdnji i u naprijed isticanju vlastite nevinosti, ne bi zaslužio pozornost, da on u stvari nije znak jednog stanja. Tako se glede "ostvarivanja osnovnih građanskih prava i sloboda, svi građani u Republici Srbiji imaju ravnopravan tretman i podjednako im se jamče i priznaju lična, politička, nacionalna, kulturna i druga prava čoveka i građanina, što je regulisano i Ustavom Republike Srbije" stoji u odgovoru. Međutim, u podužem tekstu odgovora republičke Vlade, pada u oči žalosna činjenica, činjenica koju ne treba posebice komentirati, dovoljno ju je istaći, i logikom "psihe" dovesti u kontekst, najavljene retorizije, i rečite šutnje Republičke Skupštine. Jer, u podužem odgovoru Helsinki Watchu, Vlada Republike Srbije, samo na jednom mjestu spominje Hrvate u Vojvodini i to u izričito optužujućoj formi, gdje se kaže: "Izbegli

Mađari i Hrvati predstavljaju vojne dezertere, te se njihov odlazak iz Vojvodine ne može smatrati poslasticom diskriminacije, već izbegavanjem zakonske obaveze". Nezgodno je, u ovome odgovoru, što se svi izbegli Mađari i Hrvati, unaprijed određuju kao vojni dezerteri. Utješno je što se u pismu jednoj tako visokoj adresi, ne navode i drugi narodi i nacionalne manjine, njima se, sudeći bar po ovome izvještaju, ostavlja mogućnost eventualnog budućeg suđenja. Ili vlada, svrsishodno, smatra, da je bilo potrebno samo Mađare i Hrvate u odgovoru na ovaj način istaći.

Zatim, propust je Vlade, što ni jednim slovom ne spominje mogućnost gdje to Hrvati u Vojvodini mogu na osnovu svoga rada i doprinosa, zadovoljiti i ispoljiti svoje kulturne potrebe i kolektivne interese. Propust je, iz razloga, što za ostale narode to velikodušno ističe. Ili, ipak za to ne postoje, ni minimalne mogućnosti, sem ovog stranačkog mjesečnika, koji ni u kom slučaju ne

pokriva njihove kulturne i umjetničke potrebe.

Da vremena nisu ovako tužna i bolno tragična, ironično bi se Hrvati u Vojvodini mogli podijeliti na: vojne dezertere (izbjeglice općenito), na one podobne za topovsku hranu i na one koji čekaju pakovanje. Tim prije što je nedavno i čelnica subotičkog SPS-a najavila mogućnost otvaranja "biroa" za ugrožene, zna stranka na vlasti na čemu se može dobro profitirati.

A između izbegavanja zakonskih obaveza i prava na život, u Republici koja nije u ratu, čitava je gama uzroka da se iz nje u ovome trenutku pobjegne. A ovaj koji, u svoju nevidnost, samo silom puke arogancije i moći vlasti, vjeruje, a ničim drugim ne pokazuje, za duga vremena unaprijed postaje sumnjiv.

Napisa ovo savjesti radi i stida što nemam snage da odem (a i gdje da odem) niti volje da ostanem. Životarim, ve getiram i čekam. Zakonskih obaveza radi - šifre radi, čekam!

ŠEŠELJIZAM ILI PUT U RAJ (ČITAJ LOGOR)

Višće će se znati o vagoniranju i adresama što će nam po svim izgledima uručiti netko od izvršilaca Šešeljevih "organa" vlasti, dok pišem ove redove u najsjevernijem "srpskom gradu", gdje nas je ministar (valjda za kulturu Srba) neki dan pozdravio, između ostalog i zbog velike ljubavi prema Ljubiši Ristiću.

Sjetih se pokojne majke koja počiva u Somborskom groblju - nekad "najzapadnijem srpskom gradu" u Bačkoj - i koja je proživjela više od pola stoljeća u najšokačijem, najbunjevačijem, najhrvatskijem, a i ujedno i mađarskom kraju", stanovali smo i u tzv. Bunjevačkoj ulici.

Kada su pokupili Jevreje i u našoj Florijanovoj ulici, tetka Kohn u kasnu noć prenijela je nekoliko bundi, nešto krevetnine

na čuvanje i mi smo to učinili bojeći se ne bi li nas zbog kažnjivog djela (za čuvanje jevrejskih stvari), također odlifereovali u logor. Poslije rata ne treba da vam kažem, da smo sve stvari predali Koh novoj rodbini, onima koji su se vratili.

40-tih godina, blizu nas, sagrađen je pravi pravcati logor nasred Bezdanskog puta, kraj arterskog bunara. Prvi stanovnici tog logora bili su i vojnici i civili, koji su nas molili, dok smo mi išli na bunar po vodu, da im donesemo hrane, jer danima ništa nisu jeli, onda su i Šokci i Bunjevci (Hrvati) i Mađari pravili sendviče od kruha i masti, upakovali u stare hartije i bacali krišom preko žičane ograde. Slijedećih dana, ovi zarobljenici su nestali, a logor je napunjen Švabama. Naši susjedi, obitelj Frenk, koji su se bavili isključivo

zemljoradnjom, a ne i politikom, našli su se 200 metara od svoje kuće iza žica. Onda je ovaj naj-naj kraj bajagi za rad u kući, svakoga dana iznajmio svoje susjede Švabe za "pomoć u domaćinstvu", (bilo je besplatno), tetka Frenk i kod nas kao i kod drugih, sjedila je cio dan kraj šporeta, i poslije podne, ponijela je članovima svoje obitelji hrane. Tako je to trajalo mjesecima, a njih je bilo sve manje i manje. Umirali su od zime i gladi. Zatim su ih odnijeli, uvagonirali i nikad više o njima nismo čuli. Mnogi su ostali zakopani, kraj žičanih ograda logora koji je 50-tih godina odstranjen i zasaden je lijep park.

Somborci i dan-danas ovaj kraj nazivaju logorom.

R.R.

P.S. Srela sam na putu prema redakciji poznanika iz Kanjiže, bio je ljut, pognute glave.

- Jesi li čuo šta Šešelj smišlja Hrvatima?

- Smišlja to on i nama, - odgovara, - ali u moju kuću neće se niko useliti. Rasprodat ću sve u Banatu, a zatim spaliti po jednu balu slame u sobama. Tako smo se dogovorili u mojoj ulici. Moj trud "pljačkašima" neće ostati, zatim mi je pružio ruku i pošao svojim putem.

SVJEDOČANSTVO JEDNOG ČOVJEKA, ČOVJEKA KOJI SE NE BOJI

- PRIJEVARA NA FRONTI -

- Ako je u Lici neko mogao biti ugrožen, to su mogli biti samo Hrvati, jer su u tim mestima bili brojčano u manjini
- A narod ćuti, boji se rata, a radi mu se i o glavi i o stomaku
- Ja danas doživljavam niz neprijatnosti u svetu, zbog toga što me je srpska politika posvađala sa celim svetom

Miloš Vasiljević kao dobrovoljac proveo je dva meseca na fronti u Lici. Bio je starješina jedinice. Po povratku u njegovu vojnu knjižicu upisao je da je na osobni zahtjev napustio jedinicu i da se nije uklopio u rad grupe. Zaposlen je u jednom transportnom poduzeću kao vozač. I sam sam se iznenadio kada je izrazio želju da za "Glas ravnice" ispriča svoju priču sa fronta. Priča je tekla spontano, u njegovim riječima ne nalazim ni očaja ni gneva. Osjećam da je to glas odlučnosti, okrenut protiv nagomilane mržnje, koju je politika posijala između naroda.

Pijemo kavu u kancelariji stranke, više sam uplašen ja nego on, tješim se, u ovim vremenima možda su odlučnost i uplašenost, jedna te ista strana građanske hrabrosti, koja traži istinu o nama. U kazivanju gospodina Vasiljevića teku paralelno i naizmjenično dva plana, doživljaj sa fronte i kritika politike vladajuće stranke. Prividno oni su nepovezani, međutim oni su prava svjedodžba o vremenu, o vremenu u kojem se politika uvukla u sve naše pore življenja pa i disanja.

- Govorim kao čovek i građanin o onome što me grize iznutra i spolja - počinje svoju priču za "Glas ravnice" gospodin Vasiljević - Prije svega boli me što se ovde stalno spominje i govori o državi kao državi srpskog naroda (upadam, u Ustavu piše drugačije) da je to država građana, ali ja ne živim sa Ustavom nego sa komšijama. A ovde u Srbiji se stalno i jedino govori o srpskom narodu kao da drugih nema. Ja želim da živim u pravnoj i demokratkoj državi. A ova država je "dobra" država samo za ministre, oficire i prerusene bivše komuniste. Ona je sva u službi očuvanja njihovih privilegija i

vlasti. Da sam ja vodio ovu državu, kao običan čovek iz naroda, možda bi bili još siromašniji, ali sigurno je da do rata ne bi došlo, a to je veliko bogastvo, i imali bismo dostojanstveniji parlament. Ne

Miloš Vasiljević

bismo gledali i slušali tu sramotu, i oni bi se morali baviti ekonomijom, jer je rad posledica ekonomske besperspektivnosti i nemoći vladajuće stranke na tom frontu. Iz te ekonomske nemoći svako se osećao ugroženim i kolektivno uplašenim. A pravog osnova da do ovoga rata i klanja dode nije bilo. Ta gospoda koja su nas međusobno posvađala, pa onda poslala na front, sami na front ne odlaze, njih tamo nema. Uverio sam se u to na licu mesta. Kao dobrovoljac u Bruvnu bio sam starešina jedinici dobrovoljaca dva

meseca. I mogu reći, da zbog onog, zbog čega sam tamo odlazio, ništa nema. Ne bar tamo, gde smo bili mi. Ako je u Lici, neko mogao biti ugrožen, to su mogli biti samo Hrvati, jer su u tim mestima bili brojčano u manjini. Kako većina može biti ugrožena. I moja je pretpostavka da tamo ni jedan Srbin nije bio ugrožen, i ne mogu sebi logički objasniti, zašto je samo jedan deo pobegao a drugi ostao, ako su bili ugroženi svi. Mnogi su dobrovoljci tamo otišli iz humanih pobuda, odbraniti i zaštititi ugrožene, a mnogi zbog nezaposlenosti ovde, a neki i zbog pljačke.

A tamo je već na početku došlo do sukoba sa štabom. I mi smo uglavnom čuvali oficire, dok su se ono šepurili u čistim i maskirnim uniformama, a vojska je bez elementarnog i nužnog komfora, spavali smo na slami. Tako, da sam ja lično svojoj jedinici zabranio da daje stražu oficirima. Po činu sam vodnik, a jedinicu kojoj sam bio starešina po svojoj formaciji, treba da vodi major, već ta činjenica dovoljno govori o stanju i o organizovanosti. Šef bezbednosti kod mene u štabu je bio bivši komandant milicije iz Gospića, a imao je čin majora. Oni su tamo sami sebi delili i davali čine po volji. Sami su se vojnici čudili, otkuda svakom meštalinu čin, a sve se to plaća, a plaća država Srbija. Oči su mi se počele otvarati posle sukoba sa jednim oficijom, koji mi je povišenim tonom rekao: ovo nije Srbija i da je on Ličanin, i da mi nismo trebali ni dolaziti. Tada sam se upitao, gde sam to ja i šta tamo tražim? Izgleda da sam ispao naivan, a to osećanje je imalo i veći broj ljudi iz moje jedinice. Mada sam sve to mogao naslutiti već ovde, da tamo nešto ne štima. Jer teren za informacije je zatvoren.

Činjenica je da se na televiziji vrti samo jedna slika danima, i to više politički izveštaj i komentar a ne informacija.

Moja jedinica ni jednom nije bila na bojištu. Da, bilo je pljačke, to su tamo zvali ratni plen. I oko toga sam imao sukoba. Jednom sam naredio vojniku da iz spavaonice iznese dve prazne bačve od rakije napolje, on se pobunio, rekavši, da ne želi da ima bilo šta sa ustaškim buradima, u besu sam, odgovorio: da su bačve bile pune, rakija nije bila ustaška. Ali, pljačka se tamo na "fin" način i običan vojnik. Svako je imao otvoreni kredit za uzimanje rakije iz njihovi kantina. Uzimalo se na kreditu ko je koliko želeo, i to po ceni od 100 do 1800 dinara po litri. A kada se dobila plata to im se odbijalo.

Normalno je da ću kao Srbin posle ovog biti proglašen za izdajicu, ali ako partiji na vlasti nije stalo do rešavanja ekonomske krize, i ako joj nije stalo do istine, i ako je okrenuta sejanju mržnje sa svim i svakim, onda ja pristajem na takvu izdaju, jer samo tako možemo doći do realnosti i objektivno početi rešavati ovu našu zajedničku nesreću. Možda Srbi i Hrvati tamo više i neće moći živeti zajedno, ali oni se kao običan narod ne mrze, mržnja je posledica laži. Ne, ne mislim da je vaš list (Glas ravnice) neprijateljski postavljen prema republici Srbiji, on iznosi samo neke kritike na račun vladajuće partije, a to je i normalno dobro i potrebno. I jedino su mali listovi još slobodni i nezavisni, ispričao sam sve ovo

razliku, recimo od ostalih krajeva oni se međusobno dobro poznaju, a to je kvalitet koji ne dopušta da laž prode. Ja danas doživljam niz neprijatnosti u svetu, zbog toga što me je srpska politika posvadala sa celim svetom. Što će meni takav parlamenat. U firmi imamo moderna vozila, a nemam gde niti šta da vozim, a to se gospodu u parlamentu ne tiče. Mi smo sa našim severnim komšijama Madarima, mogli ukinuti granicu, a i od njih smo napravili i u njima vidimo neprijatelje, to oni u skupštini ne shvataju, ne znaju oni Vojvodinu. I danas više niko ne govori o smanjivanju administracije i birokratije, počeli su otpuštati radnike, i samo zahvaljujući kašikarama, to je prestalo jer su se uplašili Vojvodina je bezočno ekonomski eksploatisana, Beograd je iscrpljuje do dna, a treba omogućiti takvu državu u kojoj će svako živeti od svoga rada. Pa ja sam obišao mnoge krajeve, a kuće su svugde lepše i veće nego ovde a ti se krajevi tretiraju kao nerazvijeni. Vladajuća stranka menja samo ime a želi zadržati stare odnose i suštinu, da živi na račun naroda, kao i bivši komunisti. Sada nude deonice, u jednom ne primerenom sistemu, kroz zatvoreno i nepostojeće tržište u zatvorenoj državi, zapravo oni nas pljačkaju, firme propadaju, kupuju se u bescenje, gurnuli su nas u rat, a kada dodu do svojih tako jeftino kupljenih fabrika, onda će se otvoriti svetu i tržištu, onda će u tome naći svoj interes, i prestaće njihov patriotizam. A narod čuti, boji se rata, a radi mu se i o glavi i o stomaku.

Front sam napustio kada sam uvideo da sam prevaren, da se ta humanitarna strana zbog koje sam kao dobrovoljac otišao da branim ugrožene istopila, otići nekoga braniti i zaštititi je nešto drugo, ali braniti gospodu oficire, i mesec i po dana, spavati, hodati i jesti u istoj uniformi, je opet nešto drugo. Kada smo zatražili čisto odelo da dodemo na odmor, bili smo odbijeni, pa dobro ako vama nije sramota da idemo tako prljavi, mi ćemo ići, posle su nas molili da uzmemo čistu uniformu. A kada sam se vratio u knjižicu su mi upisali da sam samovoljno napustio jedinicu, rekao sam neka pišu šta hoće, a u sebi sam pomislio, za razliku od vas koji samo pišete, ja sam bio tamo i znam činjenice a znam i istinu.

Razgovor vodio: Vojislav Sekelj

1 - 3 -

I. OPŠTI PODACI

2) Lični opis:

a) Stas: *biser*

b) Kosa: *crna*

c) Lice: *okruglo*

d) Oči: *crne*

e) Nos: *pravilan*

f) Usta: *pravilna*

g) Osobeni znaci: *na levoj*

3) Ime: *Bacubebut*

(porodično)

Bace

(očeva rodeno)

Murari

(rodeno)

Vasiljenc Nilot

4) Stojeručni potpis

— 15 —

VIII. RATNI PODACI

Učestvovao u ratu: *VP 8401*

OSTALB 1991 do 31.01.1992

PRIDEV ENVO 2806

CHEN PANTA UZ 11.12.1992

DIME DA LK VILKREJEU

Ranjen:

Odlikovan:

Otpušta se prijereveno zbog neuklapanja u život i rad jedinice na lični zahtev

A alkohol se dovlačio šleperima. Veliki je tu profit i u čiji je to džep otišlo? Zahtevao sam da se u kantini prodaje nešto i za mezu, a li za to nisu bili zainteresovani, na hrani zarada je mala, a i sit čovek ne pije toliko rakije. Uglavnom stade sa oficirima su bile stalne, jedva sam svoje ljude suzbijao da do ozbiljnih sukoba ne dode. Da smo bili bliže, većina bi se nas vratila odmah, i ne verujem da bi se tamo neko ponovo vratio, pogotovu ne da štiti oficire. I armija nije izgubila svoj ugled zbog vojnika nego zbog neodgovornih oficira.

i drugim novinama, ali nisu hteli ili smeli objaviti.

Meni smeta i to što se pravi Ustav u kojem se neko tera da piše ćirilicu, i da se moraju skidati natpisi napisani na madarskom jeziku, a da nas za sve to niko i ne pita. A mi se ovde najbolje poznajemo, najbolje znamo činjenice. Pa u kojoj to demokratskoj državi gospodin Šešelj može doći na trg sa dva naoružana čoveka i da sa tribine, ispred mene, preti Hrvatima i Madarima. Ako ovde Srbi, Hrvati, Madari i ostali imaju nešto rešiti, neka to urade sami i otvoreno. Jer za

PIŠE: Alojzije Poljaković, ekonomist

Kada, kuda i kako iz socijalizma?

Nakon pobjede kapitalističkog sustava nad "socijalizmom", kao da je odgovor na pitanje iz naslova jasan: u kapitalizam, odmah, uz slobode za sve i svašta - maltene kao one sa Divljeg zapada. Socijalizma se valja stidjeti. A nije to tako davno bilo, kada je čovjeka bio strah čim mu netko kaže da je kapitalist, buržuaj, pa čak i socijalist.

Pored sve euforije za blagodetima kapitalizma, valja se podsjetiti kako će se običan čovjek dugo sjećati "dobrih vremena" - kada se po prvi puta u povijesti ovoga kraja - olako zapošljavalo, išlo liječniku i na bolovanje kada se htjelo, stan dobijao "na tacni" a krediti za kuće se, nedugo poslije primanja, otplaćivali vrijednošću par kutija cigara. Malo tko nije kod kuće iz fotelja gledao televizor, išao u vlastitu vikendicu najčešće vlastitim automobilom. Neki toga tamoki su istina išli u zatvor, ili na drugi način bili zapostavljeni, maltretirani, obično zato što su bili glupaci pa vjerovali kapitalistima, popovima, Staljinu. No, sami su sebi za to krivi. Bilo je sve to tu, nudilo se. Šta će biti sa onima koji su svjetskoj banci i inim kreditorima obećavali sve i svja, koji su lažnim novcem stvorili tolika prazna i neefikasna dobra, sa stanovišta zdrave ekonomije, a sve na leđa budućih generacija - odgovor je povezan sa ukupnim odgovorom na pitanje iz naslova. Vikendice, čeličane, pa izgleda ni auto industrija - nisu bile lokomotive razvoja - nego grobnice spremljene za pokop "socijalizma".

Mora se priznati da ni pobjednici, ni njihovi "trojanski konji" u kuli tzv. socijalizma - disidenti - nisu uspjeli trasirati siguran put iz socijalizma u kapitalizam. Lutanja u poslovima prestrójbe gospodarstva bivših totalitarnih komunističkih zemalja to dokazuju a na području bivše Jugoslavije najviše i najteže.

U ovogodišnjem broju kalendara Subotička danica "ukazano je na dva kraja jednog ili više takvih puteva:

konvencionalna politika
moć
odgovornost sebi i narodu
gospodarenje
karijera
koristoljublje
korupcija
podmuklost
netrpeljivost
protekcionarstvo
diplomatičnost
zloračlanje vjere
neozbiljnost
svojevolja
mijenjanje ogrtača

politika u kršćanskom duhu
služenje
odgovornost Bogu i narodu
ljubav
skromnost
dobrohotnost
čestitost
iskrenost
tolerancija
nepriistrasnost
otvorenost
poštivanje uvjerenja
ozbiljnost
obazrivost
vjernost načelima

Riječ je, ustvari, o općepriznatim načelima morala. Stoga nije uputno na glasaavati odgovornost narodu i Bogu. U ovozemaljskim poslovima, može se govoriti o odgovornosti narodu i tom načelu - nazovimo ga uslovno P R A V D O M . Politika i gospodarstvo pa upravo iz toga izlazimo - moraju biti lišeni svake p r e t j e r a n e

ideologije - pa i kršćanske!

Sa lijeve na desnu stranu prikazane tablice uspješno se može prijeći samo tako da se nitko nikoga ne boji, da se ništa ne mora, da se nitko ničim zalušuje i obmanjuje - a da je svatko informiran i stimuliran - teisti i ateisti - da u ravnopravnom demokratskom položaju slobodnog čovjeka kroji svoju sretniju budućnost. Demokracija je prvi uvjet da se izide na pravi način iz nastale situacije.

U prvi plan dolaze: osobna inicijativa, kreativnost i sposobnost svakog čovjeka. To su osnovi stvarno slobodnog tržišta i intenzivnog, profitabilnog gospodarenja. Već kod uvođenja dionica nije se o tome vodilo računa. Ni praksa do sada, ni teorija, ne poznaju interne dionice. Ako dionica nije osjetila miris tržišta, ona ne daje poriva pravom gospodarenju. Navodno htjelo se spriječiti neopravdano bogaćenje, raspodjela društvene imovine po nerealnim cijenama. A koliko neopravdanih bogaćenja donosi baš ovaj prijelazni - nedovoljno jasno formuliran - period gospodarskih (polu) reformi.

Uveli smo više oblika vlasništva, ali nije osigurana njihova ravnopravnost. Nema zaštite od monopola, nema jednake odgovornosti ljudi iz "ravnopravnih" oblika vlasništva. Nisu važni titulari

- važni su ljudi. Iskustva svjetske prakse ukazuju da privatnički koncept poslovanja ima brže i fleksibilnije inicijative - ali gro nacionalnog dohotka - na bazi menadžerske inicijative - nose korporacije koje rade na poduzetničkom konceptu (privatnik akcionar nije inicijator biznisa!).

Dalo bi se mnogo kazati na temu - kako, kada i kuda - no sve se svodi na jedno: PRAVI ČOVJEK NA PRAVO MJESTO, sa poznatim pravima i prihvaćenim programima - i to ODMAH. Tisuće i tisuće godina čovječanstvo je vođeno od malog broja učenih ili hrabrih ljudi, a veoma mnogo velikih i malih političara i gospodarstvenika, vojskovođa, careva, kraljeva, - najčešće kartaša, švalera, makijavelista, raznih čudaka, možda i ludaka. I zato bi tako malo dobra a tako mnogo zla.

Ako je - da kažemo to, što da ne - komunizam bio posljednja točka na takvoj povijesti (daj Bože!) - onda tako valja shvatiti i njihov povijesni značaj. Stoga nitko pametan ne bi trebao biti za neki revanšizam. Ali sve filozofije i religije tih teških tisuća godina poznaju obavezu da se za grijeh oporoka - ali i trpi pokora.

Jedan od velikih mislilaca polovice ovoga stoljeća, i veliki optimist u pogledu dolazeće nove povijesti kaže: "... mi smo utonuli u svijet koji su stvorile nauke o mrtvoj materiji, a bez obzira i poštovanja prema zakonima koji upravljaju našim razvojem ... Prvi puta u povijesti čovječanstva jedna kultura u raspadanju može ukazati na uzroke svoje propasti. Prvi put joj stoji na raspolaganju sva moć znanosti. Hoćemo li se mi znati koristiti tim znanjem, tom snagom ..."

No time se ne misli da samo pleća velikih znanstvenika mogu iznijeti čovječanstvo na novi put. Naprotiv običan čovjek mora postati hrabar, obrazovan i svjestan svog društvenog značenja. Ono što bi komunisti kazali - mora postati subjekt politike. (BOŽE - kako su znali sve lijepo govoriti - a raditi ...?) Ludilo europskih desetljeća borbe za novog čovjeka uništilo nam je ljubav za posao i za druženje. Zar da nam se sve to smuči? NE! NE! I NE! ČOVJEK OSTAĆE ČOVJEK.

Problem je jednostavan, kao i njegovo rješenje. Radi što voliš i želiš, ali organizirano skupa sa onima koji isto vole. Tako organizirani, uz uzajamno poštivanje i razumijevanje, u struci, hobiu, udruženjima za zaštitu ili promicanje bilo čega, sindikatu partijama, možemo zamijetiti prave ljude za pravo mjesto, a spriječiti laktaše, karijeriste i nezalce da nam kroje sudbinu. ■

NAPISAO: Matija Poljaković

PREGLED POVIJESTI HRVATA BUNJEVACA

NAPOMENA AUTORA

(Subotička Danica 1971. str.217 i dalješ)

Ovaj pregled povijesti Bunjevaca nema nikakvih znanstvenih pretenzija.

Autor nije znanstvenik ni istraživač, nego želio je dati na pristupačan način pregled povijesti Bunjevaca, kako bi se najširi narodni slojevi mogli upoznati sa najvažnijim podacima iz naše prošlosti.

Prilikom pisanja ovog pregleda upotrebljeni su podaci koje su ranije objavili Ivanji Ištvan, Petar Pekić, Matija Evetović, Rudolf Horvat, Stjepan Pavičić i dr.

U naše vrijeme zbog nedostatka bilo kakve povijesti Hrvata Bunjevaca, osjeća se velika potreba da se mladoj generaciji pruži prikladna knjiga, gdje bi bila prikazana naša prošlost.

Ako ovaj prikaz uspije potaći srca čitatelja da još više vole i cijene sve ono što smo lijepo i vrijedno naslijedili od naših predaka, tada će biti ispunjena najveća moja želja.

U ovom prikazu nije opisana povijest Hrvata Šokaca. To nije bilo moguće učiniti u ovako skučenom obimu i svakako želim da se to ne uzme za zlo.

Povijest Bunjevaca i okaca je zajednička i uvijek se prepliće.

Ima naselja gdje su Šokci primili bunjevačko ime, a ima naselja gdje su Bunjevci primili šokačko ime.

TKO SU I OTKUDA SU BAČKI HRVATI - BUNJEVCI

1. Pouzdano se zna za dvije veće seobe Bunjevaca u Podunavlje; za onu oko 1610. godine, kada je iz Ličkog sandžaka u ove krajeve prebjeglo oko 10.000 duša, te za onu opće poznatu seobu 1687. godine, kada su po odobrenju bečkog dvora fra Anšelko arčević i vojni zapovjednici Dujam Marković i Juraj Vidaković, preveli i naselili oko 5.000 duša iz Bosne i Hercegovine u okolicu Segedina, Baje, Sombora i Subotice, gdje su pak tokom stotinjak godina vršili dužnost graničara prema još uvijek moćnoj turskoj carevini.

Statističari bi nam lako mogli reći koliko bi danas već trebalo da ima Bunjevaca, ali ne zavaravajmo se, preostalo nas je svega oko 100.000, zajedno s Bunjevcima u Mađarskoj, koji nestaju. Pa gdje smo to nestali i nestajali? Da li nas je desetovala skoro stogodišnja borba protiv Turaka, ili pak sudjelovanje u skoro svim europskim ratovima koje je vodila Austrija između 1687-1809. godine, ili u revolucionarnim vremenima 1848. godine, prvom svjetskom ratu ili u našem zbilja dostojnom učešću u narodnooslobodilačkom ratu 1944-1945. godine? Ili nas je progutala mađarizacija u drugoj polovici 19. stoljeća do oslobođenja 1918. godine? Uglavnom vidimo, ova nam vjetrometina nije baš pogodovala, a pored svih većih nabrojanih nedaća, sjetimo se i toga, da smo na ovom tlu mi bili narod kojemu je uskraćeno pravo na jezik i škole u vremenima kad su se diljem Europe stvarale moderne nacije (u 19. stoljećuš).

No, o svemu ovom poslije i podrobnije.

Bolje prijedimo na pitanje koje nas u prvom redu interesira: zapravo, tko smo mi BUNJEVCI, otkuda smo i što nas je pokrenulo iz postojbine u ove nove krajeve?

Prvo ćemo pokušati utvrditi otkuda smo pošli. Kad to ustanovimo, vjerojatno ćemo lakše dobiti odgovor i na druga dva pitanja: tko smo i zašto smo krenuli "u svijet".

I, naravno, progovoriti ćemo ponešto i o tome, što smo tu radili tokom skoro već četiri stotine godina bivstvovanja. I kako nam je bilo.

2. Kako bismo najlakše mogli ustanoviti iz kojih smo krajeva naše domovine krenuli u ovo naše današnje prebivalište, u PODUNAVLJE?

Ako negdje u našoj domovini osim nas podunavskih Bunjevaca IMA JOŠ BUNJEVACA, tamo gdje oni još i danas žive, tamo bi nam trebala biti pradomovina i put kojim smo se kretali da bismo se konačno nastanili na području Sombor-Subotica-Baja i uzduž Dunava do ispod Budimpešte.

A ima još negdje Bunjevaca osim nas? Ima. Ima ih u Hrvatskom primorju oko Sv. Jurja, Liča, Krmpotana, odnosno između Senja sve do Bakra do padina Velebita; potom, ima Bunjevaca i u Lici u bezbroj sela; pa u Dalmatinskoj Zagori, u zaledini Ravnih Kotara i Pozrmanja do Velebita i Dinare, a južno do crte Sinj - Šibenik.

Pa dobro, jesmo li onda iz Hrvatskog primorja, iz Like ili iz Dalmatinske Zagore? (Vidi karte br. 1. i 2.)

Nesporno je dokazano da su i lički Bunjevci i Bunjevci iz Hrvatskog primorja pošli u svoje nove krajeve iz Dalmatinske zagore, pa ako se još ima u vidu i to da smo naše posebno ime BUNJEVCI stekli u POZRMANJU, tamo negdje u pozadini ZADRA, onda je nesporno da su svi oni Hrvati, koji nose i svoj posebni naziv BUNJEVCI, POŠLI U SVOJE NOVE KRAJEVE U HRVATSKO PRIMORJE, U LIKU I U PODUNAVLJU IZ Dalmatinske zagore, iz Pozrmanja i kroz Pozrmanje.

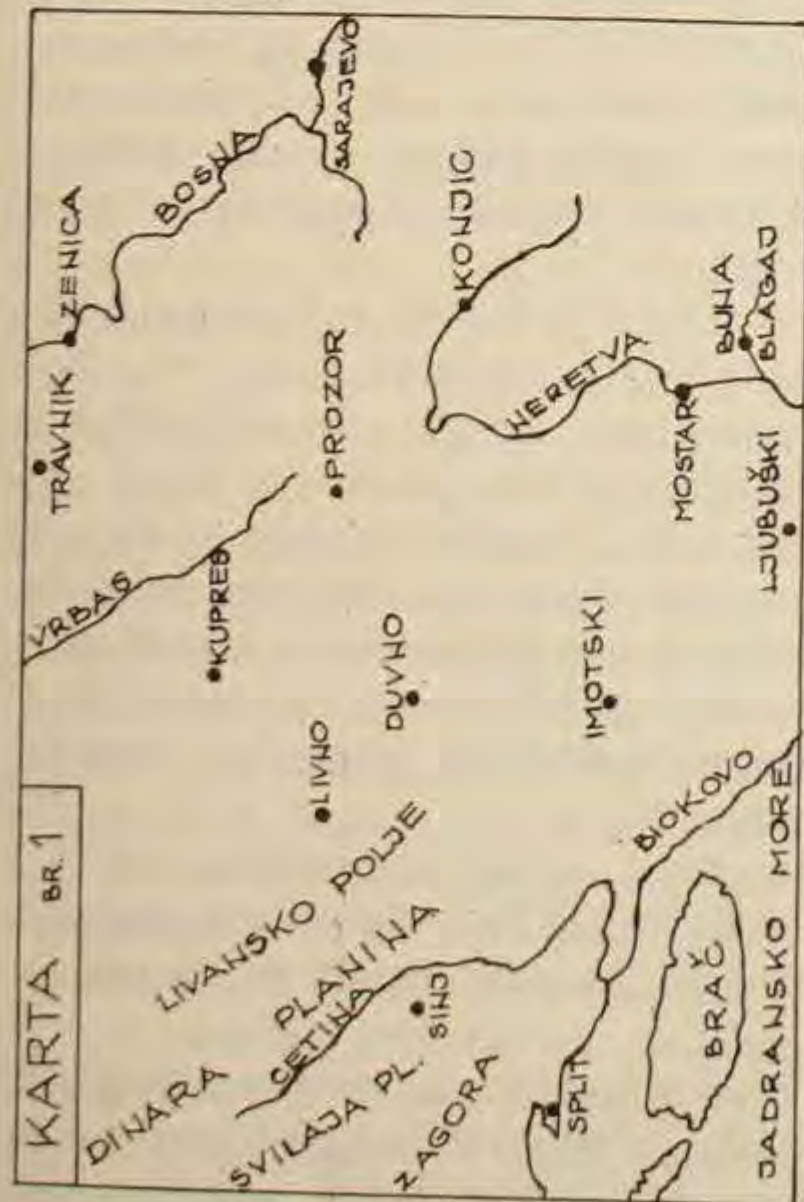
Dakle, da li nam je Dalmatinska zagora pradomovina ovdje na Balkanu? Nije. I u Dalmatinsku Zagoru smo se naselili iz drugih krajeva naše domovine, jer u Dalmatinskoj Zagori mi nismo (uvjetno rečenoš) prastanovnici već doseljenici.

Pa, odakle smo krenuli u Dalmatinsku zagoru, gdje nam je pradomovina?

Da bismo našli svoje izgubljene tragove, mislimo da će nam u tome pomoći naš jezik "bunjevački divan" - da ga tako neznatveno nazovemo zbog lakšega traganja.

Naravno, da svi nabrojani Bunjevci govore istim jezikom kao i mi u Subotici, istim ikavskim dijalektom. Naravno, danas ima manjih odstupanja koja su nastala tokom stotina godina otkad smo se razišli na "sve strane svijeta". Mi ćemo tragati na taj način što ćemo postaviti pitanje: ima li još negdje HRVATA koji nemaju, kao mi, svoj posebni naziv "BUNJEVCI", a ipak govore kao mi, dakle, "bunjevački"?

NASTAVAK U IDUĆEM BROJU

Priredio: Ivo Prčić, mlađi

BUNJEVAČKI NARODNI OBIČAJI

PROLJEĆE

PRETHODNA NAPOMENA. Ivo Prčić, stariji (1894-1959), poznati kulturni djelatnik između dva rata, dugogodišnji urednik "Subotičke Danice", ostavio je u svom književnom naslijeđu obimnije djelo "GODINA DANA BUNJEVAČKIH NARODNIH OBIČAJA". Ovaj članak je priredjen na osnovu navedenoga djela.

Dolazi Uskrs, najveći i najveličanstveniji blagdan cijeloga kršćanskoga svijeta: Uskrs - proljetni blagdan Spasenja, Nade, Otkupljenja.

Proljeće, doba novih otkućaja u buđenju života, stidljivo skrivenih u pupoljcima drveća, u osvježavajućim i omamljujućim mirisima mlade prirode, u vedrom raspoloženju i osmjehu, koji se zrcali svuda oko nas.

Uskrs i Proljeće! Počinje se odvijati nevidljivi film čitavog jednogodišnjeg truda i straha, strepnje i veselja, ali i nade i blagoslova.

Sva očekivanja i previranja koja nas prate na radu, u obitelji, održavaju se u običajima, najvjernijih pratilaca života. Uskrs i Proljeće! U to proljetno, preduskrsno doba i počinje odvijanje tog jednogodišnjeg nevidljivog filma naših narednih običaja.

Dakle, podimo tragom zapisa Ive Prčića, starijeg.

Tjedan dana prije Uskrsa je CVITNA NEDILJA. Ovoga tjedna se uređuju

bašče, cvijeće posađeno tokom "Cvitne nedilje" najljepše cvjeta. Na "Cvitnu subatu" se donosi zeleno žito sa njive. Sutra, u nedjelju, rano ujutro u "nenačetu" vodu se stavi zeleno žito i umiva se u takvoj vodi, osobito djevojke da budu lijepe i zdrave.

Narodni pjesnik je zabilježio ovaj običaj:

Na Cvitnicu uranila diva,
Bilo lice u žitu umiva.

Na "Cvitnu nedilju" se blagosivaju cica-mace, nose se kući, na njive, na groblje, na njivama se zabadaju u zemlju da se rod sačuva od leda i nevremena.

Konačno, na "Cvitnu nedilju" se već može nositi "rakija", mogu se prositi djevojke. Vrijeme korizme, posta, prolazi, bliži se vrijeme za ženidbe i udadbe.

RAKIJARE. Stari običaj, koji je, uglavnom, iščezao. Dvije žene iz obitelji momka (tetka, strina, ujna) lijepo obučene i dotjerane, u nakićenim kolima, uparadenim konjima, sa bogatim poklonima (svilena marama, novac, dukati, prsten i dr.) polaze prositi djevojku. Ako se rakija prihvata, ako se da suglasnost za udaju, rakija ostaje, u protivnom se odmah vraća.

Ive Prčić, stariji je scenaski uobličio ovaj narodni običaj pod imenom "Rakijare". (Vidi: Bunjevački narodni običaji, priredio Ivo Prčić, Subotica, 1937.)

Prid Uskrs, u "Velikoj nedilji" skoro svaki dan je vezan uz neki običaj.

KUCANJE. Na "Veliku sridu" poslije večernjice, kada se pjeva "Plač proroka Jeremije", na znak svećenika okupljena djeca, najviše dječaci, sa izrezbarenim i išaranim štapićima "kucaju" po podu. To je "osuda" Pilata zbog Isusovog mučenja. U mojim dječaćkim godinama i ja sam išao na "kucanje".

VELIKI PETAK je dan žalosti. Vatra se ne loži, jede se hladno, "soparno" jelo. U gradu se ide "pod Kalvariju", a na salašu "pod križ" da se pomoli Propetom.

PRVE PLETENICE. Na Veliki petak mladim curama, kćerkama nana prvi put plete kosu. Tada će kosa biti bujna, a pletenice dugačke.

*Bol je da nestane sela,
nego u selu običaja.*

Narodna poslovice

Obred se završava riječima:

Divojka do grede,
Kosa joj do pete.

VELIKA SUBATA. Završavaju se pripreme za Uskrs. Svakako da domaćice imaju najviše posla. Ovoga dana se šaraju, varzilaju jaja. arena, varzilana, jaja se dijele djeci, polivačima.

Sprema se jelo za Uskrs. Kolači (jedu se umjesto kruha), pečena janjetina, divenica, šunka, već prema mogućnostima. Poslije mise na Veliku subotu nosi se "posvetište" na blagoslov. "Posvetište" se jede na Uskrs ujutro kada se vrati sa Kalvarije ili "ispod križa" na salašu. Sve kosti, mrvice, otpaci se na kraju zakopaju na njivi, bašči da se tim blagoslovom ljetina sačuva od leda i nepogoda.

Jedan običaj se zadržao još između dva rata, lijep običaj. Udate kćeri od svoje djevojačke obitelji dobijaju za Božić i Uskrs kolač sa šarenim jajima, smokvama, jabukama. Poklon, "milošća" se daje kao znak da njena djevojačka obitelj nije udatu kćer zaboravila.

Iščezavaju običaji, pa tako i običaj **PRVIH GAČA.** Dječaci su nekada na Uskrs počeli nositi gaće (a dotle su nosili samo dugačku košuljuš i kratku košulju. (Narodni pjesnik je opjevao i "prve gaće".)

POLIVAČI. Polivači su lijep običaj. Na drugi dan Uskrsa, na "vodeni ponedjeljak", momci i dječaci dolaze u kuću djevojaka, polivaju ih, danas kolonjskom vodom, a prije vodom iz bunara. Djevojke darivaju polivače šarenim, varzanim jajima i narančama. Naravno, prije su polivači išli u nakićenim kolima, pratila ih je glazba, najčešće tamburaši.

Ive Prčić, stariji je scenski uobličio i "Polivače". (Vidi: Bunjevački narodni običaji, priredio Ivo Prčić, Subotica, 1937)

Polivačima se i završavaju rani proljetni običaji. Nastaje vrijeme proljetnih poslova, ali i nade i molitve za dobar urod, za blagoslov rada. ○

ISKRENE ŽELJE

Kada bi se Glas ravnice prodavao u Republici Hrvatskoj u velikom tiražu, bila bi to prava sreća za vas i pun efekat za vaš list. Tada bi i čestitka koju ste uputili Hrvatima i građanima Republike Hrvatske, postigla pravi cilj. Ovako, na žalost čestitka je upućena-nama, ali i to je dobro, jer je bitno to što ste vi uspjeli da izrazite svoje želje i uputite svoje pozdrave. Zato, povodom čestitke, nemam nikakvih primedbi, ali imam pitanja povodom vaših raznovrsnih tekstova koji obogaćuju vaš list. Tekstovi su vam, često, puni raznoraznih izmišljotina, zajedljivosti, nekog specifičnog "humora", do vrlo ozbiljnog vredanja. Povodom toga htela bih da vas upitam - šta vi mislite, kako je to moguće da se u ovoj "nedemokratskoj" Srbiji ipak, objavljuju ovakvi tekstovi!? Ja, ipak, moram da izrazim svoje divljenje vašoj hrabrosti, jer, priznaćete, treba mnogo odvažnosti za objavljivanje ovakvih tekstova, naročito tamo gde "nema" demokratije, a svi "znamo" da u Srbiji vlada "mrak" i "teror". Ali, u takvoj Srbiji vi ipak, pišete tako kako pišete, i to bez ikakvog straha da će vam se bilo šta loše

dogoditi, što je siguran znak da ste i vi sami uvereni u demokratiju Srbije, ali ste samo malo ogorčeni što Subotica nije u Hrvatskoj. Zbog toga su vaši tekstovi i tako puni gorčine i gneva, pa vas zbog toga i molim - rasteretite se malo, biće vam tada lakše na duši. Možda se vi, takvim načinom pisanja i rasterećujete, ali morate znati da time mržnjom opterećujete sve one koji se muče jekavicom "lomeći" jezik kako bi pravilno izgovorili - riječ. Ali, želje njihove su jače od svega i zbog toga im niko i ne zamera.

Razlog moga obraćanja vama je sledeći: zamolila bih vas da mi pronadete jedan ovakav list u Republici Hrvatskoj, list nekog Demokratskog saveza Srba u Hrvatskoj, koji bi mogao da parira Glasu ravnice, da taj list pišu, takođe Srbi iz Hrvatske, a sve u stilu Glasa ravnice. Želela bih da taj srpski list bude pisan ćirilicom, u demokratskoj Hrvatskoj, u čiju demokratiju vi istinski verujete, da donesu ovakvu čestitku, takođe na prvoj strani, takode u znaku srpske trobojke: SVIM SRBIMA I GRAĐANIMA REPUBLIKE SRBIJE ČESTITAMO 28.MART DAN DRŽAVNOSTI SRBIJE! Šta mislite, cenjena redakcija Glasa ravnice, da li bi moglo ovako nešto da se objavi u demokratskoj Republici Hrvatskoj u najdemokratskijem režimu gospodina Franje Tuđmana? Da li bi

Franja Tuđman dozvolio Srbima u Hrvatskoj da tako pišu, kako je vama Hrvatima u Srbiji dozvolio taj "skeženi", istina, na vrlo neuspeloj fotomontaži u vašem listu, Slobodan Milošević. (Inače, dok vam je prva strana u broju 15, zaista impresivna, dotle vam je poslednja strana u listu "vrišteći" neukusna, pa se plašim da ćete se okrenuti kiču, a to bi bilo štetno za vaš ugled). Na kraju, uputila bih vam svoje iskrene želje za uspeh i napredak, za dobar plasman i još veći tiraž, uz napomenu da nikada ne smete biti neukusni ili primitivni, jer ne smete zaboraviti da vi pripadate jednom krajnje kulturnom i civilizovanom hrvatskom narodu.

Stojanka Cvejić

Cijenjena gospodo Cvejić, naša redakcija bi bila presretna da u Hrvatskoj postoji Demokratski savez Srba u Hrvatskoj, koji bi se za prava svog naroda borio demokratskim sredstvima kao što to čini DSHV. Na žalost, činjenica je da se dio Srba organizirao u SDS koji umjesto pera i "fotomontaže" koriste puščane cijevi.

Redakcija

ERARE HUMANUM EST

Gospodine uredniče!

U Vašem cijenjenom listu "Glasu ravnice" br. 15, veljača 1992. g. objavljen je članak pod naslovom "NAKON OBAVLJENOG ZADATKA U SLAVONIJI" sa podnaslovom "Vratili se s fronta" te vas molim da objavite moje sledeće zapažanje. (OPASKE)

Naime, vjerojatno štamparsko - korektorskom greškom, objavili ste pomenuti članak bez stavljanja navodnica, koje bez tih gramatičkih interpunkcijskih oznaka u potpunosti menjaju smisao i poruku tog napisa. Stoga vam skrećem pažnju da je inače članak dat u pejorativnom smislu, sa jasnim aluzijama a la "kozerija" koja je međjutim izgubila svoj smisao jer niste stavljali određene interpukcijske oznake navodnike koje bi tom članku dali sasvim drugo značenje.

Ovo se odnosi posebno na rečenicu (Citiram) "Poginuli u ratu u kojem njihova republika ne učestvuje" zatim rečenica, odnosno njen deo "Pravo na mir, pravo na lojalnost državi koja se stvara" itd. Nadam se da vam ubuduće u narednim brojevima ovakvi "Lapsusi" neće više promaći.

U očekivanju da ćete ove moje male "primedbice" objaviti, ostajem, sa poštovanjem, kao vaš vjerni čitalac koji s nestrpljenjem očekuje svaki naredni broj vašeg cijenjenog glasila.

"Subaćanin"

Ovom prilikom se ispričavam autoru teksta B.S., kao i svim čitateljima "Glasa ravnice" zbog gore navedenih propusta. Do toga je došlo zbog veoma teških uvjeta u kojima je nastajao 15. broj "Glasa ravnice".

Redakcija.

IKAVICA MOJA NAJLIPČA

Gospodine Poljakoviću, čuo sam na radiju di kažete da ćemo dobiti naše hrvatske škole, tio to Milošević il ne. Interesuje me očemo li mi u njima, osim književnog hrvatskog, učiti i našu staru lipu ikavicu, jer time smo se kadgod dičili, a tu su nas komunisti godinama učili da se tog moramo stiditi. Fala unaprid na vrimenu i prostoru koji će te mi pokloniti.

Marko Stipančević

U hrvatskim školama će se osim književnog jezika učiti i bunjevački što će kast stari hrvatski jezik. Još ne znamo oćel taj predmet biti obavezan il ne. U svakom slučaju došlo je vrime da se više ne stidimo svog materinskog jezika, jer on je najlipči i nama najdraži, a da nije bilo Gaja i Vuka ikavica bi danas možda bila i književni jezik u Hrvata, ovako, tu smo di smo.

Urednik.

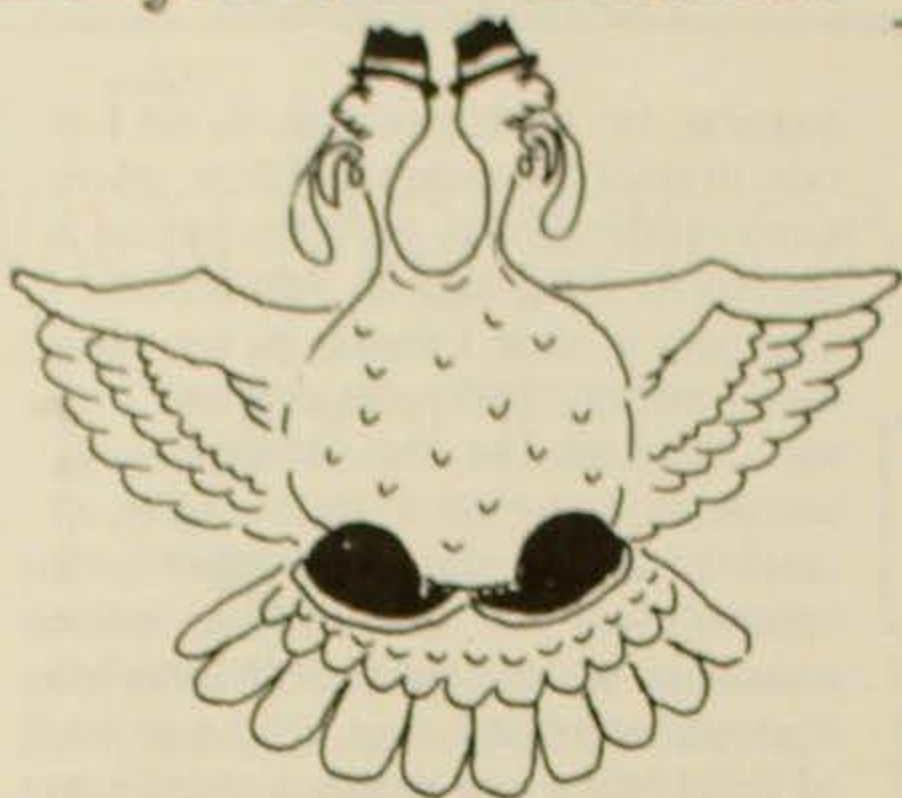
FALA

Budući da su nas spominjali u Glasu ravnice, br. 15 u tekstu "Psychosis senilis u novom domu" možda su nam tili kazat zbogom pa su zaboravili, fala. S bać Josom smo svi divanili i ništa neobičnog ni opasnog nismo primetili, niti smo čuli da se spremao ubijati dicu. Začudili su se i majstori koji su radili na komšinskoj garaži kad su čuli di je bać Joso. Zbog toga nas je užasnilo i na nas tragično dilovalo njegovo nasilno odvođenje na ličenje. Drago nam je da više nije u bolnici.

bać Josine komšije.

Jeto čeljadi moja moram vam ispričati šta jesapim i naklapam u posliđnje vrime.

Sićam se još nije tako davno bilo odeš radit na njivu el u fabriku u varoš uradiš što si naumio el moraš i gotovo. Kad pri tom naiđeš na čeljad kažeš "faljen Isus, dobar dan, zdravo družo, jonapot ..." već kako si naučio, a i znaš potrebit kako se kome svida, a iako malo pogrišiš, ta nije bilo važno važno je poštivanje. Čak sam i to znao skim moram divanit varoški i gospodski da me ne bi ismijavo, jer ispo naš divan smišan, ono prija sam o tom

kadgod siti napripovidamo, ne možem razumit one bunjevce koji se diče tim što su i otkalek su a stide se svog divana. Razumim ja kad nas ima više fele čeljadi da ondak moramo divanit jedan zajednički divan kako se ono jesapi književni, jer se ondak drugačije ne mož razumit.

No moram vam od srca priznat drago mi je što se na sve strane sve više naš divan čuje i što je čeljad svatila da se ne triba stidit onog što je naše i onog što su nas naše nane i baće učile. Znam da će moždar od vas kogod kazat da to o čem sam naklapo triba kazat vako el onako, ali

DERANE, SITI SE DIVANA

naklapo al nikad nisam razumio zašto naš divan ismijavaju. Jedared sam onako sam sebi kazo: "Bome moj Tome kaki ti je divan taki je al te njemu nana naučila i svudak di ne moraš drugačije ti ćeš njega divanit pa makar te čerez tog i ismijavali". Posli tog su čini mi se počeli držati me i da sam malo blendav valjdar što tako divanim. Čeljadi moja moram vam priznat da sam se teško na to priviko, al eto moro sam. I kad sam se eto naviko, primetio sam da kad te čeljad drži blendavim lakše s njima izać na kraj pa sam se jeto da vam pravo kažem znavo to i te kako dobro ishasnirat. Znam ja da vi mene dobro razumite o čemu vam divanim, jer ste možda i vi to primetili pa vam neću naširoko o tom pripovidat. Kad se tako sitim bać Boltinog sina Jose, kad ga poslo u varoš učit velike škole i čovik izučio za doktora pa se vratio kući, čeljadi moja on je deran čini mi se naški zaboravio divanit. Pa tako Marko, Remije, Mara, Tonka ... Svi izučili škole, el se dočepali nike funkcije i polagacko divanit zaboravili. Kad su bože moj počeli divanit borame sam ji jedva razumio. Danas znam da je bilo važno tako "pričati" da te niko ne razumi, pa ako pokadgod ne znaš ni sam o čem divaniš ispadneš pametan i da baš sve na svitu znaš.

U to vrime ne bi meni sve to ni bilo strašno, jer to su učeni ljudi tako triba ali čeljad moja i komšije okolo mene počeli polagacko tako divanit.

No ne bi sve to bila nevolja kad odnedavno počela ta ista učena i više na čeljad polaziti pa kad š njima divaniš ništo se sitila našeg starinskog divana pa ne da pletu. Sad još spominju niku zdravu ranu sa salaša, sitili se da je kobasica divenica,

pa ondak fale ono naše mirišljivo grožde, jer kažu nije ničim polivano već modrim kamenom, i tako redom.

Tako sad jesapim i naklapam šta je sad ovo i ne razumim baš sve, al znam jer me nana učila da učene ljude triba slušati, a ondak valjdar to tako triba bit.

No sad se mislim o komšijama, valjdar će se i oni lagano sitit našeg divana.

Čeljadi ne možem to isčekat al znam da će i to doći pa kad se ondak onako ko

razumite da sam moždar i ja štogod zaboravio, a drago mi je da ću se od vas ponovo podsiti el moždar i novo i naučit. Tušta vas poštiva i voli vaš

bać Tome

ISKALI STE - NATE

KRIŽALJKA

VODORAVNO: 1. prezime potpredsjednika hrvatske vlade (Zdravko), 5. vrsta galzbenog djela, 10. roditelj, 11. ime subotičkog svećenika-glazbenika, 12. jedinica za mjerenje električnog otpora, 13. kratica jedne političke stranke u Srbiji, 14. opozicija - suprotna strana, 16. grad u Istri, 18. strana mjera za tekućinu, 20. omotač, 21. prezime hrvatskog književnika ("Mrtvi kapitali"), 23. prilog, 24. negacija, 25. 13 i 16 slovo abecede, 27. kretnja nogom, 29. tvornica automobila u Priboju, (skr), 30. ime dakovačkog biskupa Kosa, 32. regruti, 34. prezime srpskog književnika (Moma), 35. rimski kućni bog, 37. kratica jedne velesile, 38. industrijski grad u Srbiji, 40. dva slova, 42. ratni-vojni invalid (skr), 44. slovenačko muško ime, 47. prezime zapovjednika hrvatske vojske, 49. boginja plodnosti, 51. raj, 52. žrtvenik, 53. svemirska letjelica, 55. južno voće, 56. pustinjač - eremit.

USPRAVNO: 1. predsjednik DSHV (Bela), 2. toksin, 3. naziv ugušenog hrvatskog pokreta iz sedamdesetih godina, 4. dva slova, 5. ime predsjednika Republike Srbije, 6. dio lica, 7. nije bran, 8. pokazna zamjenica, 9. model Citroenovog automobila, 11. dva slova, 14. zlato (franc.), 15. zrak (str), 17. 1 i 14 slovo abecede, 19. mjera za površinu zemlje, 21. prostor za pjevače u crkvi, 22. planinarski rekvizit, 23. veće željezničke

1	T	2	O	3	M	4	A	C		5	S	6	O	7	N	A	8	T	9	A
10	O	T	A	C		11	A	L	B	E		12	O	M						
13	N	R	S		14	O	P	O	R	B	15	A								
16	K	O	P	17	A	R		18	B	A	R	E	19	L						
20	O	V	O	J		21	K	O	Z	A	R	A	22	C						
	V		K		23	K	O	D		N		24	N	E						
25	I	26	L		27	K	O	R	A	28	K		29	F	A	P				
30	C	I	31	R	I	L		32	N	O	33	V	A	C	I					
	34	K	A	P	O	R		35	L	A	R			N						
36	A		37	S	A	D		38	B	O	R		39	V						
40	N	41	P		42	R	V	43	I		44	S	T	45	A	N	46	E		
47	T	U	48	S		49	O	P	50	S		51	E	D	E	N				
52	O	L	T	A	R		53	R	54	A	K	E	T	A						
55	N	A	R		56	I	S	P	O	S	N	I	K							

postaje, 26. obličje, 27. ostrvska država u Sredozemlju, 28. gorostas, div (Rodos), 29. automobilsko svjetlo, 31. stara prijestonica Srbije, 33. varaždinska tvornica odjeće, 36. muško ime (vidi 47 vodoravno), 39. nošenjem ući. 41. grad u Istri, 43. inicijali popularnog člana

Predsjedništva DSHV, 45. grad u Južnom Jemenu, 46. pripadnik plemena Enakita, 48. stranica, 50. poljoprivredna alatka, 54. dva samoglasnika.

B.K.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS
PRIVATNO
POGREBNO PODUZEĆE

FUNERO

- SUBOTICA, Karađordev put 1, telefon (danonoćno). (024) 51-514
- BAJMOK, JNA 3 (u cvjećarnici MARIŠKA)
- PALIĆ, Lajoša Joa 8, (u cvjećarnici ORHIDEJA)
- HORGOS, Borisa Kidriča 7
- MARTONOŠ, Trg Doža Đerđa 3

Umjesto Riplijeve rubrike

ZVIJERI U BEOGRADU?

- Ignacije Tonković komentira glasine u kojima se tvrdi da se palički ZOO seli u Beograd.

Jedan od najljepših ZOO-vrtova seli se u - Beograd. Ta priča je posljednjih nedjelja sve glasnija u subotičkim nezvaničnim krugovima.

- Do sada nam to nije nitko zvanično potvrdio - kaže Ignacije Tonković, direktor paličkog ZOO vrta. - Pa, prema tome, nema nekih naročitih razloga da o tome posebno polemiziramo ili bilo što poduzimamo. Ako takva opcija bude u igri valjda će nam netko nešto reći o tome.

Priča je u posljednje vrijeme poprimila sve elemente svojevrsne pikanterije.

- I ja sam je čuo - dodaje Tonković. - Pitaju me na ulici. Doduše, ima nekih zastoja oko financiranja iz Pokrajine. Ne znam. Nedavno su u posjetu bili zvaničnici. Bio je i Zelenović. Svi su očarani izgledom ZOO-vrta. Pa, zašto bi, onda, selili?

Ima li, ipak, tehničkih mogućnosti za ovakvu vrstu selidbe?

- Sve je moguće - naglašava Tonković. - Kada je ovaj grad uspio u takvim podvizima kao što je ukidanje tramvaja ili banje više me ništa ne bi začudilo.

M.R.

FOND DSHV ZA POTPORU UČENIKA I STUDENATA "ANTUN GUSTAV MATOŠ"

počinje funkcionirati. Izabran je i Upravni odbor Fonda, kao i predsjednik Fonda, mr Julije Skenderović.

POZIVAMO sve članove DSHV i simpatizere, te sve ljude dobre volje da se učlane u Fond "A.G.Matos" i time pruže potporu našim studentima. Članom se postaje kad

uplatite prvu mjesečnu ratu (protuvrijednost 5 DM ili više) na žiro račun DSHV (vidi impresum lista) uz naznaku "za Fond A.G.Matoš". Uplatiti se može i za cijelu godinu odjednom (protuvrijednost 60 DM ili više). Članovi Fonda će dobiti i članske iskaznice u kojima će se voditi evidencija o

uplatama. Članstvo prestaje prestankom uplata.

Svi oni koji ne mogu uplatiti navedeni iznos, a žele pomoći ovaj Fond, molimo neka uplate manji iznos.

Upravni odbor fonda "A.G.Matos"

PRIJAVITE POVREDE LJUDSKIH PRAVA

DSHV posjeduje sređenu dokumentaciju o povredama ljudskih i kolektivnih prava Hrvata u Republici Srbiji. Ipak postoje mnogi slučajevi o kojima mi nemamo saznanja. Molimo da nas obavijestite putem pošte, telefona, telefaksa ili usmeno o svakoj povredi ljudskih prava, kako bi kompletirali dokumentaciju i bili u stanju intervenirati kod međunarodnih tijela za zaštitu ljudskih prava.

UPLATITE ČLANARINU ZA 1992. GODINU

Molimo sve članove DSHV da uplate na naš žiro račun ili u kancelariji stranke članarinu za tekuću godinu. Članarina za cijelu godinu iznosi okvirno protuvrijednost 10 DM (najmanji mogući iznos je protuvrijednost 1 DM).

Rizničar DSHV

SLUŠAJTE NAS SUBOTOM

Hrvatski radio emitira svake subote od 21.05 do 21.30 emisiju za Hrvate u Bačkoj, Srijemu i Banatu. Slušajte našu radio emisiju.

GLAS RAVNICE — Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini — Ravnatelj: Vojislav Sekelj; Glavni i odgovorni urednik: mr Ivan Poljaković; Izdaje: DSHV, 24000 Subotica, Trg cara Jovana Nenada 15/III; tel./fax.: (024) 51-348; Žiro račun: 66600-678-9027 SDK Subotica. List je registriran kod Pokrajinskog sekretarijata za informacije pod br. 651-85/90. "Glas ravnice" izlazi 15. u mjesecu. Godišnja pretplata je protuvrijednost 10 DM, za inozemstvo 15 DM. Cjenik reklamnog prostora: cijela strana 50.000 din.; pojedinačni mali oglasi 1000 din. do 25 riječi svaka dalja riječ 100 din. Slog: Krešimir Tonković, Subotica. Tisak: "Globus", Subotica.